VISIE OP VEILIGHEID

STADION EN ORGANISATIE ADO DEN HAAG

Opdrachtgever	Gemeente Den Haag
Versie & datum	**Definitief, 16 juli 2022**
Adviseurs	F. Wijnveld
Kenmerk	CP-85-829-001

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4

1.1 Aanleiding onderzoek 4

1.2 Vraagstelling CrowdProfessionals 5

1.3 Onderzoeksmethode en looptijd 5

2. CrowdProfessionals 6

2.1 Over ons 6

2.2 Expertise en achtergrond onderzoekers 6

3. Wet- en regelgeving, melding & Licentie-eisen 7

3.1 Kaders 7

3.2 Basis wet- en regelgeving en verband tussen diverse regelingen 7

3.3 Richtinggevend kader veilig en gastvrij voetbal 8

3.4 Relevante KNVB licentie-eisen 9

3.5 Handboek competitiezaken betaald voetbal 12

3.6 Lokaal Convenant Voetbal 13

3.7 Meldingen wedstrijden op basis van APV art. 2:25B of vergunning? 14

3.8 Stadionomgevingsverbod op basis van APV art. 2:26B 16

4. Situatie Cars Jeans Stadion 17

4.1 Sectorscheiding 17

4.2 Cameratoezicht (CCTV) 18

4.3 Zeer strenge eisen aan “staan”! 19

4.4 Automatische toegangscontrole 20

4.5 Harde scheiding van tribunes en veld? 21

5. Veiligheidsorganisatie ADO Den Haag inhoudelijk beschouwd 22

5.1 Directie en Veiligheidscoördinator 22

5.2 Veiligheidsbeleid en samenhang met het Lokaal Convenant Voetbal 22

5.3 Vooroverleg wedstrijden en integrale organisatie 25

5.4 Draaiboek en briefing 27

5.5 Stewardorganisatie 27

5.6 Beveiliging (externe inhuur) 29

5.7 Opmerkingen bij inzet stewards, beveiliging (externe inhuur) en Mondriaan studenten 30

6 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen 31

6.1 Samenvatting beeld uit onderzoek 31

6.2 Conclusies 33

6.3 Aanbevelingen korte termijn 34

6.4 Aanbevelingen langere termijn 34

Bijlage 1 36

Copyright 2022 ©
Niets van deze rapportage mag op welke wijze dan ook worden verveelvoudigd zonder de voorafgaande toestemming van de gemeente Den Haag.

Exoneratiebeding
CrowdProfessionals sluit iedere vorm van aansprakelijkheid uit voor eventuele schade of letsel, door welke oorzaak ook ontstaan, die zouden kunnen voortvloeien uit enige regeling, aanbeveling of omissie die uit dit document zou kunnen voortvloeien.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Op 29 mei 2022 speelde ADO Den Haag de finale play-off wedstrijd tegen Excelsior Rotterdam. Na een gelijke stand in de reguliere speeltijd én in de extra tijd, moesten strafschoppen beslissen over promotie voor ADO Den Haag of degradatie voor Excelsior.
Voor en tijdens de wedstrijd waren er al meerdere incidenten, waarvan het meest opvallend waren:

- het massale gebruik van vuurwerk bij opkomst van de spelers,
- de overvolle tribune op Midden-Noord waarbij continu alle trappen geblokkeerd waren en
- het feit dat er tijdens de wedstrijd (1e helft verlenging) opeens een ADO-supporter op de stoel van Excelsior trainer Dijkhuizen zat en niet weg wilde.

Tijdens de verlenging en in aanloop naar de strafschoppenserie klommen al veel ADO-supporters op het veld. Toen de arbiter de wedstrijd in de verlenging stil legde in verband met de supporters langs het veld en op de boarding, keerden deze supporters even terug naar de tribunes. Maar rond de strafschoppenserie kwamen zij wederom het veld op en bleven achter, op en voor de boarding, hetgeen een dreigende situatie opleverde voor spelers en officials.

Situatie tijdens de wedstrijd ADO Den Haag – Excelsior Rotterdam op 29 mei 2022. Bron foto: FCupdate.nl

Zeker voor de Excelsiorspelers, met ook voor het arbitraal kwartet was dit een dreigende situatie[1]. Direct na verlies van de strafschoppenserie betraden ADO-supporters massaal het veld en velen pleegden geweld tegen Excelsior supporters, spelers, officials en politie. De politie (ME) verdrong de supporters van het veld, maar de ongeregeldheden zetten zich voort buiten het stadion en duurden nog lang voort. Er waren meerdere gewonden te betreuren, waaronder politiemensen.

[1] Zie: https://www.nu.nl/voetbal/6203584/staf-en-spelers-excelsior-vreesden-voor-ado-fans-rennen-voor-ons-leven.html

1.2 Vraagstelling CrowdProfessionals

De incidenten op 29 mei 2022 vormden voor de lokale driehoek van Den Haag reden om CrowdProfessionals te verzoeken om de volgende opdracht te vervullen:

1. Het verrichten van een QuickScan naar de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag en de veiligheidssituatie binnen het stadion.
2. Bij dit onderzoek worden de gebeurtenissen betrokken voor en tijdens de wedstrijd ADO - Excelsior (o.a. de veldbestorming, de kaartverkoop en de stewardorganisatie).
3. Het verzoek is tevens een duidelijke fasering in de uitvoering van de voorgestelde maatregelen voor te stellen. Het gaat hierbij om de vraag welke personele, technische en fysieke maatregelen voorafgaande aan het nieuwe voetbalseizoen uitgevoerd dienen te worden om een verantwoorde, veilige start te rechtvaardigen. Anderzijds dient uit het onderzoek naar voren te komen welke (meer ingrijpende) maatregelen in de daaropvolgende periode geïmplementeerd kunnen worden.

Dit rapport geeft antwoord op voornoemde vragen.

1.3 Onderzoeksmethode en looptijd

In het kader van dit onderzoek werden de volgende methoden gehanteerd:

- interviews met betrokken stakeholders binnen ADO Den Haag, gemeente en politie;
- een interview met supportersvertegenwoordigers;
- bestudering van- en toets aan het Lokaal Convenant Voetbal;
- toets van de veiligheidsorganisatie en het stadion (m.b.t. de veiligheidsaspecten) aan de KNVB licentie-eisen en de bepalingen vanuit het KNVB Handboek Competitiezaken;
- bestudering van de systematiek van de op de APV Den Haag-gebaseerde wedstrijdmeldingen;
- bestudering van televisiebeelden en Internet publicaties van de situatie op 29 mei 2022.

2. CrowdProfessionals

2.1 Over ons

CrowdProfessionals is de deskundige partner voor organisaties en overheden die zich bezighouden met het managen van drukke plaatsen. Het werkgebied van CrowdProfessionals omvat onder meer festivals, betaald voetbal en andere sportevenementen, binnensteden, markten, musea en onderwijslocaties. De adviseurs van CrowdProfessionals onderscheiden zich door hun expertise in het omgaan met crowds en hun praktische instelling. Veiligheidsorganisaties van Betaald Voetbal Organisaties en bonden en de veiligheidssituatie binnen voetbalstadions vormen een nadrukkelijk expertisegebied binnen CrowdProfessionals. De adviseurs van CrowdProfessionals verrichten met regelmaat werkzaamheden binnen dit domein voor UEFA en KNVB, stadions en clubs, maar ook voor gemeenten.

2.2 Expertise en achtergrond onderzoekers

Binnen het team van CrowdProfessionals en zusterbedrijf Event Safety Institute (ESI) zijn meerdere senior-adviseurs werkzaam die expertise hebben op het gebied van voetbalveiligheid en op het gebied van strategisch- en tactische politie-inzet. Ondermeer UEFA, KNVB, clubs en stadions worden geadviseerd door het team op het gebied van de veiligheidsorganisatie en stadionveiligheid. Vanuit deze brede expertise en achtergrond werd dit rapport geschreven.

3. Wet- en regelgeving, melding & Licentie-eisen

3.1 Kaders

De kaders waarlangs de toetsing en beoordeling van de veiligheidssituatie en -organisatie van ADO Den Haag door CrowdProfessionals werd verricht zijn met name:

- de uitgangspunten vanuit het landelijk Richtinggevend kader veilig en gastvrij voetbal;
- de KNVB licentie-eisen;
- de KNVB-regelgeving in het Handboek Competitiezaken in relatie tot (stadion)veiligheid;
- de lokale afspraken zoals die zijn vastgelegd in het Lokaal Convenant Voetbal;
- de wedstrijdmeldingen zoals die gebruikt worden conform art 2:25B APV Den Haag.

3.2 Basis wet- en regelgeving en verband tussen diverse regelingen

Op stadionconstructies en de daarin opererende veiligheidsorganisaties (van het stadion en/of de Betaald Voetbal Organisaties (BVO's) is vanzelfsprekend de **Nederlandse wet- en regelgeving van toepassing**. Meest relevant in dit verband is het **Bouwbesluit 2012,** waarin naast constructieve aspecten, onder meer ook doorstroming, ontruiming en ontvluchting aan de orde komen. Daarnaast zijn verschillende **Nen-normen** van toepassing op stadionconstructies. De **Wet Particuliere Beveiligingsorganisaties en Recherchebureaus (WPBR)** ziet op de inrichting en eisen ten aanzien van de daarin optredende veiligheidsorganisaties (zowel stewards als beveiligers).

Complicerend is dat de theoretische benadering vanuit de (bouw)wet- en regelgeving niet altijd passend is voor de stadion-/voetbalsituatie. Zo vertonen voetbalsupporters ander gedrag dan bezoekers aan een theater of bioscoop. Dit gegeven heeft in het Verenigd Koninkrijk geleid tot specifieke richtlijnen en normering van voetbalstadions binnen de *Guide to safety at sport grounds*[2], ook wel de *Green Guide* genoemd. Deze richtlijnen en normen hebben een bindende status gekregen, doordat de overheid ze heeft overgenomen als toetsingskader.

De richtlijnen uit deze *Green Guide* zijn door UEFA deels gebruikt als onderbouwing voor de Europese voetbalregelgeving en -eisen. De *UEFA Stadium Infrastructure Regulations*[3] vormen voor de KNVB de basis voor de zogenaamde *licentie-eisen* ten aanzien van stadions. De eisen ten aanzien van de operationele veiligheidsorganisatie heeft UEFA opgenomen in de *UEFA Safety and Security Regulations 2019*. Ook dit heeft geleid tot enkele licentie-eisen ten aanzien van de veiligheidsorganisatie. De KNVB heeft in het *Handboek Competitiezaken Betaald Voetbal* nadere uitwerking gegeven aan de regels voor stadion en veiligheidsorganisaties in de Nederlandse Betaald Voetbal competities.

De eisen vanuit het *KNVB Handboek Competitiezaken* ten aanzien van stadion en veiligheidsorganisatie worden aangestuurd vanuit de *Richtlijn licentie-eisen seizoen 2021/'22.*[4] De onderhavige richtlijn geldt

[2] In het Verenigd Koninkrijk controleert de onafhankelijke Sports Grounds Safety Authority (SGSA, https://sgsa.org.uk) stadions en veiligheidsorganisaties. De SGSA adviseert op basis van de uitkomsten van deze audits de Engelse voetbalbond en de lokale autoriteiten. Zo wordt niet alleen geborgd dat inspecties, audits en opleidingen uitgevoerd worden door mensen met terzake dienende expertise, maar ook dat constructies getoetst worden op de juiste wijze aan de juiste normeringen voor deze bijzondere situaties. Nederland kent zo'n model niet en daarmee is het toetsen een lokale verantwoordelijkheid. Mede daarom is de regierol van de gemeente nadrukkelijk geduid.

[3] Zie https://documents.uefa.com

[4] De relevante licentie eisen ten aanzien van stadion (infrastructuur) en veiligheidsorganisatie staan beschreven in het Infrastructureel kader binnen deel B van de Richtlijn licentie-eisen.

als de minimum kwaliteitseisen voor deelname aan respectievelijk de door de KNVB georganiseerde competities betaald voetbal (KNVB-licentie) en de door de UEFA georganiseerde Europese clubcompetities (UEFA-licentie).

Burgemeesters kunnen, mede op advies van de politie, aanvullend eisen stellen aan de stadion- en de veiligheidsorganisatie rond wedstrijden in het kader van hun openbare orde-bevoegdheden op rond van de Gemeentewet. Later in dit rapport wordt uiteengezet dat de burgemeester dit ook kan vanuit de gemeentelijke regierol en bewaking van afspraken die integraal gemaakt zijn in het *Lokaal Convenant Voetbal*. Daarnaast heeft de burgemeester de eigen bevoegdheden en instrumenten beschikbaar vanuit de wettelijke taak ten aanzien van Openbare Orde en Veiligheid.

3.3 Richtinggevend kader veilig en gastvrij voetbal

Volgend op het oorspronkelijke *Kader voor beleid voetbal en veiligheid* werd in 2021 namens de landelijke Regiegroep Voetbal en het Ministerie van Justitie en Veiligheid het *Richtinggevend kader veilig en gastvrij voetbal* van toepassing verklaard. Gemeenten hebben volgens dit landelijk geldende kader nadrukkelijk de regierol. Deze gemeentelijke regierol geldt, naast het betrekken van supporters, als randvoorwaarde en daarnaast zijn er drie speerpunten, te weten: 1) persoonsgerichte aanpak, 2) gastheerschap en 3) safety.

Meer specifiek zegt het *Richtinggevend kader* over de regierol van de gemeente:

- *Gemeenten hebben de regierol en zijn onder andere verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid, de bereikbaarheid en de vergunningverlening*[5].
- *Gemeenten ontwikkelen integraal beleid over de positieve sportbeleving en maatschappelijke rol van de plaatselijke BVO;*
- *De burgemeester overlegt met het Openbaar Ministerie en de politie in de lokale driehoek. Voor betaald voetbal wordt deze driehoek uitgebreid met een vertegenwoordiger van de BVO tot een vierhoek. Om de regierol goed te vervullen is het wenselijk om deze vierhoek voor te laten bereiden door een lokaal (voetbal)veiligheidsoverleg. Dit overleg wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de burgemeester of door een speciaal daartoe aangewezen voorzitter.*

In het kader van de regierol heeft de gemeente dus de taak om de ketenpartners in veiligheid binnen het *Lokaal Convenant Voetbal* rond de tafel te verzamelen en toezicht te houden op veiligheid (waaronder de inhoud van de Veiligheidsverklaring waarvan de Burgemeester medeondertekenaar is), en hieromtrent ook te rapporteren als dit nodig is.

Aanbeveling: Binnen Nederland worden ook de supporters(vertegenwoordigingen) genoemd als partner in het Lokaal Convenant Voetbal. In de meeste speelsteden is de officiële supportersvereniging (of -verenigingen) partner en medeondertekenaar van het Lokaal Convenant Voetbal. In Den Haag zijn de supporters geen partner in het Lokaal Convenant Voetbal. Het advies is om dit wel te initiëren zodat het gesprek aangegaan kan worden.

[5] In Den Haag wordt gewerkt met een model van “meldingen” conform art. 2:25B APV Den Haag en niet met (wedstrijd)vergunningen.

3.4 Relevante KNVB licentie-eisen

In relatie tot de probleemstelling, de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag en de veiligheid van het stadion, zijn in het kader van toetsing de volgende KNVB licentie-eisen (2021-2022) van toepassing:

P.04 Veiligheidscoördinator
De licentiehouder moet beschikken over een veiligheidscoördinator als verantwoordelijke voor het adequaat inrichten en voeren van de veiligheidsorganisatie

Inmiddels is duidelijk geworden dat de KNVB op afzienbare termijn landelijk extra (aanvullende) eisen gaat stellen aan de functie van veiligheidscoördinator:

- de veiligheidscoördinator moet de opleiding *Veiligheidscoördinator Betaald Voetbal* hebben gevolgd of binnen een bepaalde termijn volgen;
- de veiligheidscoördinator moet in vaste dienst zijn (de KNVB specificeert het minimumaantal uur en maakt daarbij onderscheid in Eredivisie en Keukenkampioen Divisie).

De praktijk leert dat de veiligheidscoördinator ook moet beschikken over voldoende mandaat om (ingrijpende) besluiten te nemen. Bijvoorbeeld het besluit tot ontruiming bij een acute dreiging kan niet wachten op voorafgaand overleg.

De UEFA stelt zelf voor haar competities aanvullende eisen aan de veiligheidscoördinator. Hiermee geeft de Europese bond nog eens extra aan wat het belang is van deze functionaris.

Aanvullende eisen UEFA

UEFA stelt in de UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2012 (artikel 33) aanvullende eisen aan de veiligheidscoördinator:

1. *The licence applicant must have appointed a qualified security officer who is responsible for safety and security matters.*
2. *The security officer must hold as a minimum one of the following qualifications:*
   a) *Certificate as policeman or security person in accordance with national law;*
   b) *Safety and security diploma from a specific course run by the licensor or by a state-recognised organisation;*
   c) *"Recognition of competence" issued by the licensor, based on participation in a specific safety and security course run by the UEFA member association and practical experience in such matters of at least one year.*

Zie KNVB Richtlijn licentie-eisen [jaartal], eis P.04, blz. 16

Op veel plaatsen in Nederland, maar ook elders in Europa, wordt de functie van veiligheidscoördinator vaak ingevuld door een persoon met een achtergrond/arbeidsverleden bij de politie of Koninklijke Marechaussee. Dat is niet toevallig; deze personen zijn gewend onder druk te werken in omgevingen die soms zeer (be)dreigend zijn. Zij spreken de taal binnen de overheid-/veiligheidswereld, maar zijn ook in staat om te verbinden met harde kern supporters. Daarnaast zijn zij getraind om strategisch en tactisch te denken en hun plan en inzet daarop te baseren.

Aanbeveling: ADO Den Haag doet er goed aan om een persoon te selecteren die een profiel heeft dat past bij de eisen en zwaarte van de functie en deze voldoende mandaat te geven om besluiten te nemen tijdens de operatie.

I.01 Veiligheidsverklaring

De licentiehouder moet beschikken over een getekende veiligheidsverklaring zonder beperkende voorwaarden (onvoorwaardelijk). De veiligheidsverklaring dient in ieder geval te worden getekend door de Burgemeester van de betreffende speelstad (Deel A) en daarnaast dient een positieve verklaring te worden afgegeven en ondertekend ten aanzien van de constructieve veiligheid van het stadion (Deel B). Het rapport van een onafhankelijke derde op grond waarvan de positieve verklaring is afgegeven ten aanzien van de constructieve veiligheid van het stadion, moet als bijlage worden opgenomen bij de veiligheidsverklaring. De licentiehouder moet Deel A en Deel B van de veiligheidsverklaring jaarlijks ondertekenen en uiterlijk op 1 maart aan de licentiecommissie ter hand stellen (artikel 6 lid 6 onder f van het Licentiereglement).

In de huidige Veiligheidsverklaring van maart 2022 staat dat ADO beschikt over:

- Minimaal 86 stewards en beveiligers;
- Gemiddeld 80 Mondriaan studenten als servicemedewerker.

Wij komen later in dit rapport terug op de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag.

I.02 Commandoruimte

Het stadion van de licentiehouder moet zijn voorzien van, of beschikken over, een (mobiele) commandoruimte. Vanuit de commandoruimte moet een vrij en goed overzicht op het gehele stadion en op alle tribunes bestaan, dit kan eventueel (gedeeltelijk) via een video-installatie. De commandoruimte moet beschikken over zodanige communicatiemiddelen dat snel en gecoördineerd kan worden opgetreden bij incidenten.

Het Cars Jeans Stadion is uitgerust met een commandoruimte die voldoet aan de gestelde eisen en goed zicht biedt op de gehele “stadion-bowl”. Als het gaat om de video-installatie voldoet deze aan de (minimum) norm, maar zijn er nog opmerkingen te maken als het gaat om potentiële verbeteringen. Zie § 4.3 later in dit rapport.

I.06 Zitplaatsen

Het stadion van een licentiehouder mag in beginsel geen staanplaatsen bevatten. Voor het uitvoeren van wedstrijden in het kader van competities betaald voetbal moeten de zitplaatsen van elkaar zijn gescheiden (individueel zijn) en zijn voorzien van een rugleuning met een minimumhoogte van 30 centimeter. Bij wedstrijden in de door de KNVB georganiseerde competities mogen door de licentiehouder staanplaatsen worden gebruikt en verkocht indien het bestuur betaald voetbal hiermee schriftelijk heeft ingestemd en mits deze staanplaatsen voldoen aan de hieromtrent geldende regels in het Handboek competitiezaken betaald voetbal.

Het stadion van ADO Den Haag kent geen staanplaatsen. Hoewel alle supporters dus een stoel hebben is de feitelijke situatie zo dat op Midden-Noord tijdens wedstrijden niemand op zijn stoel zit. Ook geldt hier een (zeer) hoge publieksdichtheid. Dit is zichtbaar op de tv- en fotografische opnamen.

Risico:

- Op Midden-Noord staan alle supporters voor hun stoel. De publieksdichtheid is hier nog eens extra hoog doordat meerdere supporters van andere vakken richting Midden-Noord komen om zich daar bij de supporters van de harde kern te voegen en “*erbij te horen*”.
- Door de hoge publieksdichtheid loopt de beheersbaarheid terug en is er minder overzicht in geval van incidenten (vuurwerk, gooien van voorwerpen, spreekkoren etc.)
- Algemeen punt: recent is, naar aanleiding van incidenten in andere stadions in ons land, uit onderzoek namens de KNVB gebleken dat een hoge publieksdichtheid op tribunes, in combinatie met massaal springen, risico’s kan hebben op het scheuren van de constructie en eventueel instorting van tribunedelen, omdat de stadionconstructie niet berekend is op (en getoetst is voor-) een dergelijke belasting. Dit zou een risico kunnen zijn bij ADO, mede afhankelijk van de omvang van de publieksdichtheid en het spring-gedrag.

I.08 Sectorindeling

Het stadion, dat de licentiehouder tot zijn beschikking heeft, moet overeenkomstig voorschriften van de lokale autoriteiten kunnen worden onderverdeeld in sectoren teneinde een optimale scheiding van toeschouwers te kunnen bewerkstelligen. Iedere sector moet afzonderlijk in ieder geval beschikken over eigen sanitaire faciliteiten, verkooppunten, eerste hulpvoorzieningen (in de vorm van personeel en/of ruimten) en in- en uitgangen.

Het uitvak is een volledig afgescheiden deel binnen het stadion en daarnaast kent het stadion meerdere sectorscheidingen (afgesloten hekken en scheiding op de tribunes) waardoor er feitelijk vijf sectoren zijn. Zie tevens § 4.1.

I.11 Automatische toegangscontrole

Het stadion van licentiehouders uitkomend in de eredivisie, moet beschikken over een systeem van automatische toegangscontrole dat voldoet aan al het bepaalde in het Handboek competitiezaken betaald voetbal. Het gaat hier om apparatuur waarmee een toegangsbewijs elektronisch op geldigheid gecontroleerd kan worden door elektronische koppeling met autorisatielijsten en/of blokkeringslijsten.

ADO Den Haag speelde het voorbije seizoen niet in de Eredivisie, maar in het recente verleden wel. Het systeem van automatisch toegangscontrole beoogt binnenkomst van ongewenste personen (stadionverbod houders) tegen te gaan. ADO Den Haag heeft een elektronisch ticketsysteem waarbij met handscanners de tickets gecontroleerd worden op geldigheid. Dit zegt overigens niets over de identiteit van de persoon die de ticket aanbiedt. Zie in dit verband tevens de paragrafen 4.5 en 5.4.

I.13 Video-installatie

Het stadion van de licentiehouder moet zijn voorzien van een vaste CCTV-installatie. Deze CCTV-installatie moet voldoen aan de volgende eisen:

- *Het aantal camera's moet in ieder geval voldoende zijn en zo zijn opgesteld dat alle:*
  - *Toeschouwersvakken;*
  - *Plaatsen waar fouilleringwerkzaamheden worden verricht;*
  - *Toegangspunten tot het stadion/stadionterrein &*
  - *Toegangswegen en het stadionplein in beeld kunnen worden gebracht.*
- *Tenminste één camera moet permanent op het bezoekersvak gericht zijn.*
- *Het moet mogelijk zijn met de camera te allen tijde (overdag, 's avonds en 's nachts) mensen in persoon vast te leggen c.q. herkenbaar in beeld te brengen.*
- *Het moet mogelijk zijn om voortdurend beelden van ten minste één camera op te nemen.*
- *Datum en tijd moeten permanent op de beelden geregistreerd zijn.*
- *Het moet mogelijk zijn een fotoafdruk van een beeld te maken.*
- *Zowel de videobeelden als de fotoafdruk moeten in kleur worden weergegeven.*
- *De bediening van de CCTV-installatie moet vanuit de commandoruimte geschieden.*

Het Cars Jeans Stadion is uitgerust met een relatief moderne CCTV-installatie en voldoet aan de norm van de KNVB. De CCTV-installatie in het stadion is eigendom van ADO Den Haag (met ondersteuning vanuit gemeente) en de camera's buiten het stadion zijn eigendom van de gemeente. Met de camera's in de omgeving van het stadion heeft de politie ook zicht op hetgeen er rond het stadion en op de toegangswegen gebeurt. Veiligheidsverantwoordelijken binnen ADO Den Haag konden niet aangeven of er een (actueel) specifiek CCTV-plan is. Zie tevens § 4.3.

I.16 Eisen bezoekersvak

In licentie-eis I.16 worden de eisen betreffende het bezoekersvak opgesomd. In het Cars Jeans Stadion is een goed geoutilleerd bezoekersvak wat aan alle gestelde eisen voldoet en in de praktijk ook goed werkbaar is voor politie en stewards. Wij gaan hier dan ook niet nader in op dit onderdeel.

3.5 Handboek competitiezaken betaald voetbal

Het *KNVB Handboek Competitiezaken betaald voetbal* kent een diversiteit aan regels en eisen voor stadions en BVO's (clubs). In dit handboek zijn voor dit onderzoek de volgende onderdelen met name van belang:

1.2.5 CONTROLE EN ADVIES VEILIGHEID- EN WEDSTRIJDORGANISATIE
BVO's zijn gehouden aan de Voorschriften Wedstrijdorganisatie zoals opgenomen in Deel II van dit handboek, hierin staan onder andere voorschriften voor de veiligheid- en wedstrijdorganisatie voor wedstrijden in het betaald voetbal. Ook zijn in de KNVB licentie-eisen voorwaarden gesteld op het gebied van infrastructuur en veiligheid.

De KNVB toetst de uitvoering periodiek middels eigen auditoren in dienst van de KNVB, die belast zijn met de controle op de KNVB-voorwaarden en regels. De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de club en daarnaast heeft de gemeente vanuit haar regiefunctie en als eigenaar van het stadion, een rol voor de openbare orde en veiligheid. Deels gaat dit om constructieve veiligheid (de gemeente heeft als eigenaar de constructie laten toetsen, mede in aanloop naar ondertekening van de Veiligheidsverklaring) en deels gaat het om het monitoren van de operationele veiligheidsorganisatie van de club. De politie, afdeling Korpscheftaken heeft een controlerende en eventueel handhavende rol ten aanzien van de stewards en beveiligers (vergunning, diploma's en geldigheid passen).

Risico's:

1. Ontbreken van een strikt toezicht model vanuit de lokale overheid: Er is in de praktijk gebleken dat een stringenter toezichtmodel richting de ADO-operatie nodig was, waardoor bijvoorbeeld in het geval van de wedstrijd ADO Den Haag – Excelsior op 29 mei 2022 niet onomstotelijk vaststond of afspraken en opgelegde maatregelen ook werkelijk nagekomen/uitgevoerd werden door ADO Den Haag. Denk hierbij aan controle op het niet verkopen van alcohol bij risicowedstrijden of het nakomen van de, middels de APV-melding opgelegde, ticket verkoopvoorwaarden en/of ID-controle en visitatie bij toegang tot het stadion. Risico is dat ADO Den Haag bijvoorbeeld toch alcohol verstrekt of tickets verkoopt aan personen die daar, kijkend naar de voorwaarden voor die risicowedstrijd, geen recht op zouden hebben.

2. Ontbreken intern toezicht model binnen ADO Den Haag: In het geval van ADO Den Haag – Excelsior is door meerdere respondenten aangegeven dat er weliswaar een 1-op-1 verkoop was, maar dat supporters onbeperkt opnieuw kaarten konden kopen zodat in de praktijk iedereen zoveel kaarten kon kopen als men wilde of zolang de voorraad strekte. Dit is strijdig met de 1-op-1 verkoopeis. Ook werden op Marktplaats veel kaarten doorverkocht. In combinatie met het gegeven dat meerdere respondenten aangegeven hebben dat er geen enkele vorm van ID-controle aan de poort plaatsvindt bij ADO Den Haag, zo ook deze wedstrijd niet, kon eenieder toegang krijgen tot het stadion.

Artikel 2 VERANTWOORDELIJKHEDEN THUISSPELENDE BVO

1. De thuisspelende BVO is verantwoordelijk voor de naleving van de voorschriften die gelden bij thuiswedstrijden.
2. De veiligheidscoördinator – of zijn vervanger – van de thuisspelende BVO heeft de leiding over de uitvoering van deze voorschriften en overige veiligheidsmaatregelen en is aanwezig bij de wedstrijd.
4. De thuisspelende BVO treft maatregelen die politie-inzet tot een minimum beperken - vooral in het stadion zelf. Tot deze maatregelen behoort onder meer de inzet van stewards en veiligheidsfunctionarissen.
5. De thuisspelende BVO heeft de beschikking over een SLO die in contact staat met de eigen supporters en met de SLO van de uitspelende BVO.

De in lid 2 genoemde leidinggevende rol van de VC impliceert dat deze moet beschikken over voldoende mandaat om besluiten te nemen. De veiligheidsorganisatie van de club moet ook dusdanig robuust zijn dat, zie lid 4, politie-inzet tot een minimum beperkt blijft. ADO heeft wel een ervaren SLO.

Risico:
- Het tekort aan stewards, zie § 5.5 leidt tot grotere inzetbehoefte van politie. Dit is een ongewenste situatie; ook vanuit landelijke afspraken in dit verband.
- ADO Den Haag heeft momenteel geen veiligheidscoördinator (VC).
- De (functie van) VC van ADO Den Haag, zo zagen wij eerder, heeft geen duidelijk mandaat. Dit kan remmend werken op besluitvorming en inzetten van operationele maatregelen.

3.6 Lokaal Convenant Voetbal

Ketenpartners in veiligheid die het Lokaal Convenant Voetbal gesloten en ondertekend hebben zijn:
- de burgemeester van Den Haag;
- de hoofdofficier van justitie, arrondissement Den Haag;
- de politiechef van de Eenheid Den Haag;
- de directeur van ADO Den Haag;
- de supporterscoördinator (gedetacheerd vanuit Mooi Welzijn).

Eerder merkten wij al op dat de Supportersverenigingen niet gevraagd zijn om deel te nemen in het Lokaal Convenant Voetbal; iets wat in andere steden wel het geval is.

Risico:
- Er is geen supportersvereniging in Den Haag welke deel uitmaakt van het convenant. ADO Den Haag kent meerdere supportersverenigingen, zoals supportersvereniging FCDH, Fansupport, Haagsche Bluf en het Haags Supporterscollectief. Het ontbreken van supporters betekent dat er "*over supporters gesproken wordt*" in plaats dat er "*met supporters gesproken wordt*".
- De handtekening van de SLO (Supporters Liaison Officer ofwel de supporterscoördinator) biedt geen enkele zekerheid omtrent enig commitment vanuit supporters en heeft dus, zo bezien, weinig meerwaarde.
- Overigens kunnen supporters alleen geïntegreerd worden in het Lokaal Convenant Voetbal als zij ook daadwerkelijk *willen* participeren.
- Het huidige Lokaal Convenant Voetbal betreft seizoen 2019 – 2020. Actualisatie is dringend nodig. Covid-19 zal invloed gehad hebben op de vertraging.

In het Lokaal Convenant Voetbal is in artikel 4.1 opgetekend dat de lokale driehoek en ADO-directie samenkomen *als de noodzaak daartoe bestaat* en dat aan het eind van het seizoen afspraken geëvalueerd worden waarna een nieuw convenant gesloten wordt.

Daarnaast vindt er volgens artikel 4.2 twee keer per seizoen strategisch overleg plaats tussen ADO (directeur, manager veiligheid en wedstrijdorganisatie en de veiligheidscoördinator), de gemeente (directeur en beleidsmedewerker veiligheid), de politie (chef basisteam Ypenburg/Leidschenveen en de voetbalcoördinatoren), het Openbaar Ministerie (voetbalofficier) en de supporterscoördinator (SLO) vanuit Mooi Welzijn.

Risico:
Feitelijk was er de voorbije jaren geen "Manager Veiligheid en wedstrijdorganisatie" meer werkzaam bij ADO Den Haag. Er was alleen een VC en de persoon die deze functie invulde wijzigde de voorbije jaren meermaals. Effectief bepaalde de VC zelf of en in hoeverre de ADO-directie geïnformeerd werd en bleef. Binnen ADO Den Haag was er geen sprake van adequaat informeren over voortgang richting directie.

Het overleg als bedoeld in 4.2 van het convenant heeft het voorbije jaar op een laag pitje gestaan (lees: werd niet georganiseerd). Wel is er steeds operationeel veiligheidsoverleg geweest. Daarnaast is er steeds vooraf en achter gesproken over de wedstrijden (zie § 4.3 van het convenant; Dit betreft het overleg dat 4 tot 6 weken voorafgaand aan wedstrijden plaatsvindt). Supporters maken hier geen onderdeel van uit.

Risico:
In het kader van verantwoord veiligheidsbeleid is het van groot belang dat de ketenpartners in veiligheid op regelmatige basis met elkaar overleg voeren over de actuele situatie en ontwikkelingen. Daarnaast is het van belang dat periodiek gesproken wordt over (invulling van) taken en verantwoordelijkheden.
Ontbreken van overleg leidt tot afbreuk van het integraal veiligheidsconcept.

3.7 Meldingen wedstrijden op basis van APV art. 2:25B of vergunning?

In Den Haag kent de Algemeen Plaatselijke Verordening in artikel 2:25B een regeling voor sportwedstrijden. Op basis van dit artikel moet ADO Den Haag uiterlijk 30 dagen voor aanvang van de wedstrijd schriftelijk melding doen bij de gemeente[6]. Dit moet middels een speciaal formulier (lid 3). Zie bijlage 1 voor een voorbeeld van het meldingsformulier.

Lid 7 biedt de mogelijkheid aan de burgemeester om "voorschriften te geven ter beveiliging van personen en goederen, en ter voorkoming van wanordelijkheden, ernstige verkeersbelemmeringen of ernstige hinder voor toeschouwers of derden".

[6] Lid 2 geeft aan*: Als een kennisgeving, gelet op het tijdstip, waarop de wedstrijddatum wordt vastgesteld, niet dertig dagen tevoren kan worden gedaan, geeft de organisator hiervan kennis aan de burgemeester uiterlijk zeven dagen vóór de wedstrijddatum.* Deze situatie kan bijvoorbeeld optreden tijdens play-offs.

Lid 8 biedt de burgemeester de mogelijkheid om de wedstrijd (alsnog) te verbieden.

Lid 9 stelt:
Het is de organisator verboden een wedstrijd als bedoeld in het eerste lid te laten plaatsvinden, als:

a) De kennisgeving ervan niet overeenkomstig het bepaalde in het eerste tot en met zesde lid gedaan is;
b) Gehandeld wordt in afwijking van de gegevens, die bij deze kennisgeving verstrekt zijn;
c) De door de burgemeester ingevolge het zevende lid gegeven voorschriften niet worden nagekomen;
d) De burgemeester het houden van de wedstrijd verboden heeft.

De burgemeester kan van het bepaalde in het 9e lid onder a. ontheffing verlenen. In de bijlage bij de APV Den Haag lezen wij dat overtreding van lid 9 gestraft kan worden met een geldboete van € 95,=. Met dit systeem wordt volgens betrokkenen al jaren gewerkt in Den Haag. In het Uitvoeringsbesluit APV artikel 2:225B[7] zijn de wedstrijden van het eerste en tweede elftal van ADO Den Haag opgenomen en daar valt te lezen dat tenminste 30 dagen voorafgaand aan de wedstrijd schriftelijk kennisgegeven moet worden aan de burgemeester van Den Haag. De KNVB stelt dat het veiligheidsvooroverleg voor wedstrijden bij voorkeur zes weken voorafgaand aan de wedstrijd gehouden moet worden en de politie geeft aan een lange(re) periode dan de gestelde 30 dagen nodig te hebben voor de planning van personele inzet.
Ter vergelijking: In meerdere speelsteden in Nederland wordt gewerkt met een systeem van vergunningen voor wedstrijden. In de meeste gemeenten werkt men met vergunningen per seizoen of half seizoen. In een enkel geval wordt gewerkt met vergunningen per wedstrijd. Onderstaand, als voorbeeld, de passage over betaald voetbalwedstrijden uit de APV Utrecht:

Artikel 2:17 Vergunningplicht

1. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een voetbalwedstrijd te houden of te doen houden.
2. Een vergunning als bedoeld in het eerste lid kan meerdere wedstrijden betreffen.
3. Paragraaf 4.1.3.3. van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

Artikel 2:18 Indienen aanvraag

1. De aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 2:17 dient te geschieden door middel van een door de burgemeester vastgesteld formulier.
2. In de aanvraag om een vergunning en in de vergunning wordt in ieder geval vermeld:
   a. de gegevens van de organisator;
   b. de deelnemende voetbalorganisaties;
   c. de geplande datum, tijdstip en locatie van de wedstrijd.
3. De aanvraag dient vergezeld te gaan van een door de organisator op te stellen veiligheidsplan.

Artikel 2:19 Weigeringsgronden

1. De burgemeester kan een vergunning als bedoeld in artikel 2:17 in het belang van de openbare orde en veiligheid weigeren indien:
   a. de vrees bestaat voor het ontstaan van een ernstige verstoring van de openbare orde;
   b. het aannemelijk is dat de aan de vergunning verbonden voorschriften niet zullen worden nageleefd;
   c. de organisator onvoldoende waarborgen biedt voor een goed verloop van de voetbalwedstrijd.
2. De burgemeester weigert een vergunning als bedoeld in artikel 2:17 indien niet voldaan is aan het bepaalde in artikel 2:18.

APV Utrecht 2022 over betaald voetbalwedstrijden

[7] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR16310

Het model waarbij gewerkt wordt met vergunningen kent ook een aanvraag middels een speciaal formulier en dus inhoudelijk een vergelijkbare werkwijze, maar bestuurlijk-juridisch gezien is het model van de “vergunning” robuuster. Immers, als blijkt dat de BVO niet voldoet aan de voorwaarden, bijvoorbeeld als de club te weinig stewards inzet of zich niet houdt aan de ticketverkoopvoorwaarden, kan de vergunning simpelweg geweigerd of ingetrokken worden.

> **Advies**: Overweeg de juridische en bestuurlijke voor- en nadelen van het huidige model ten opzichte van het model met een vergunning; een model dat in andere speelsteden gehanteerd wordt.
> De vergunning kan dan nog steeds per wedstrijd of (half) seizoen afgegeven worden terwijl volgens die systeem alles wedstrijden nog steeds aangemeld moeten worden middels het speciale formulier.

3.8 Stadionomgevingsverbod op basis van APV art. 2:26B

Het Stadionomgevingsverbod is een bestuurlijke maatregel uit de “tool-box” van de burgemeester. Op deze wijze kan het personen die, zie lid 2, de openbare orde verstoord hebben, verboden worden om zich in de omgeving van het stadion te bevinden op wedstrijddagen (4 uur voor start t/m 4 uur na einde).
Effectief toepassen (en controleren) van deze maatregel helpt om rust en orde rond het stadion te bewerkstelligen. APV Den Haag, artikel 2:26B geeft aan:

1. *De burgemeester kan aan een persoon schriftelijk het verbod opleggen zich op te houden in de omgeving van het stadion vanaf vier uur vòòr het vastgestelde aanvangstijdstip tot vier uur na afloop van voetbalwedstrijden van de organisator ex artikel 2:25B. Het verbod geldt voor een bepaalde tijd welke niet langer is dan twee jaar.*
2. *De burgemeester kan overgaan tot het opleggen van het in het vorige lid bedoelde verbod, nadat is vast komen te staan dat de persoon de openbare orde in of in de omgeving van het stadion heeft verstoord op een dag dat een wedstrijd van de organisator wordt gespeeld. Tevens kan dit verbod worden opgelegd aan personen aan wie een stadionverbod is opgelegd.*

In de voorbije jaren werden in Den Haag geen stadionomgevingsverboden opgelegd. In één casus waar dit gepoogd werd, werd dit met succes aangevochten door de persoon in kwestie, waarna het betreffende stadionomgevingsverbod opgeheven werd.

> **Advies**: werk een effectief samenwerkingsmodel uit om stadionomgevingsverboden succesvol uit te kunnen schrijven en te kunnen handhaven. Dit zal de orde en rust rond het stadion ten goede komen. Definieer hiervoor gezamenlijk ook een specifiek gebied.

Naast de relevante Nederlandse wet- en regelgeving vormen voornoemde eisen, voorschriften en lokale afspraken het toetsingskader waarop CrowdProfessionals de situatie bij ADO Den Haag heeft beoordeeld. Voordat in hoofdstuk 5 wordt ingaan op de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag, wordt in hoofdstuk 4 eerst ingezoomd op een aantal relevante aspecten van het Cars Jeans Stadion.

4. Situatie Cars Jeans Stadion

4.1 Sectorscheiding

Het Cars Jeans Stadion is uitgerust met fysieke sectorscheidingen.

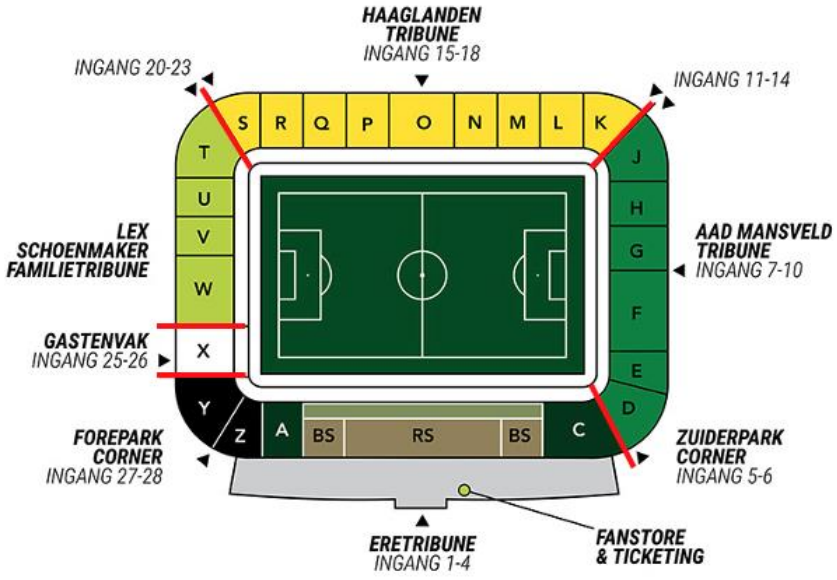
KNVB licentie-eis I.08 stelt:
Het stadion dat de licentiehouder tot zijn beschikking heeft, moet overeenkomstig voorschriften van de lokale autoriteiten kunnen worden onderverdeeld in sectoren teneinde een optimale scheiding van toeschouwers te kunnen bewerkstelligen. Iedere sector moet afzonderlijk in ieder geval beschikken over eigen sanitaire faciliteiten, verkooppunten, eerste hulpvoorzieningen (in de vorm van personeel en/of ruimten) en in- en uitgangen.

Initieel is de scheiding bedoeld om thuissupporters te scheiden van uitsupporters, maar ook de beheersbaarheid van publiek kan een reden zijn om het stadion verder te segmenteren in verschillende sectoren. Zo kan bijvoorbeeld voorkomen worden dat supporters die kaartjes hebben op een andere tribune migreren binnen het stadion en massaal samenkomen binnen een klein gebied.

De KNVB-licentievoorschriften verwijzen dus naar de lokale autoriteiten als het gaat om het voorschrijven van supportersscheiding. Deze scheiding kan verschillende redenen hebben:

- scheiden uit- en thuis (lees: afscheiden uitvak);
- scheiden van specifieke doelgroepen;
- het voorkomen van migratie over de tribunes.

Advies: Handhaaf bij wedstrijden altijd de aanwezige sectorscheiding om supporters op hun eigen tribunes te houden en de scheiding met uitsupporters nog robuuster te maken. Ook draagt harde sectorscheiding bij aan het handhaven van orde en rust in het stadion.

De vijf sectoren in het Cars Jeans Stadion van ADO Den Haag
(Eretribune incl. Family corner, Gastenvak, Lex Schoenmaker tribune, Haaglanden Tribune en de Aad Mansveld tribune)

Advies: er zijn op dit moment ook onderzoeken gaande betreffende het zogenaamde "persistent staan" op tribunes. Deels vanwege het crowd management (teveel mensen op een klein gebied) en deels vanwege constructie veiligheid (draagkracht constructie; zie instorten tribune NEC Nijmegen). Het advies is om ook naar dit risico te kijken en het staan te beheersen/reguleren; bijvoorbeeld met "rail-seats"

4.2 Cameratoezicht (CCTV)

KNVB licentie-eis I.02 beschrijft, zoals we eerder in dit rapport zagen, de toepasselijke vereisten voor de commandoruimte waarbij aangegeven wordt dat er vrij goed tot goed zicht moet zijn op het gehele stadion en op alle tribunes, eventueel via de CCTV-installatie. Deze (minimale) eis is er vooral op gericht om het veiligheidsmanagement in staat te stellen om het verloop van instroom, wedstrijdfase en uitstroom adequaat te kunnen monitoren in alle delen van het stadion en tijdig te kunnen interveniëren op ongewenste bewegingen, incidenten of calamiteiten. Overzicht vanuit deze commandoruimte is essentieel omdat detectie van risico's niet alleen kan afhangen van het al dan niet tijdig melden van incidenten door stewards en/of beveiligers. Daarnaast levert de CCTV-installatie een belangrijke bijdrage in het identificeren van personen c.q. verdachten.

Het Cars Jeans Stadion is uitgerust met een goede CCTV-installatie die in eigendom is van ADO Den Haag. Ook rondom het stadion zijn veel camera's geïnstalleerd zodat ook goed zicht is op de periferie. Deze camera's zijn in eigendom van de gemeente Den Haag. Hoewel het CCTV-systeem van ADO redelijk modern is, wordt er nog te vaak iemand niet of niet snel genoeg gevonden, terwijl dat technisch wel mogelijk zou moeten zijn.

Risico: een inefficiënt CCTV-systeem leidt tot een lage(re) pakkans en een hoge(re) mate van wangedrag; harde kern- en jongerenkern supporters worden niet geremd door de 'dreiging" dat men opgespoord en gepakt kan worden.

Er zijn op dit moment technisch hoogwaardige camera's op de markt die veel mogelijkheden hebben als het gaat om opsporen en herkennen van personen (ook als zij van kleding wisselen) en het zeer ver inzoomen op gezichten etc. Daarbij is ook het softwarepakket van belang. Ook zijn er in het land voorbeelden waar kleine camera's ingebouwd zijn in tourniquets[8] zodat van IEDERE persoon die het stadion binnenkomt een fotografische opname gemaakt wordt. Deze opnamen kunnen later eventueel gebruikt worden om vergelijk te maken met beelden waarop strafbare handelingen gepleegd worden. Een andere manier van cameratoepassing zijn bodycams, zoals die onder meer gebruikt worden in de Johan Cruijff Arena. Hiermee worden van dichtbij opnamen gemaakt van supporters en hun gedrag terwijl de opname (die direct door gestreamd wordt naar de commandoruimte) ook zichtbaar is op een beeldscherm op de camera voor de supporter in kwestie. Deze wordt daarmee bewust van het feit dat hij/zij "in beeld is". Dit werkt aantoonbaar preventief voor de stewards en het biedt de bemensing in de commandoruimte een extra inzicht in de situatie terplaatse. Ook worden locaties die buiten het bestaande camerabeeld vallen zichtbaar.

[8] *Ondermeer PSV Eindhoven.*

Tot slot werkt de politie in Amsterdam ook met een drone-team bij hoog-risico wedstrijden om een beter overzicht te hebben voor de commandovoering en aanvullend beeld te genereren van (strafbaar) handelen door personen. Zeker als deze personen zich bewust zijn van de aanwezigheid van deze drone, werkt ook de inzet ervan enigszins preventief. Bij hoog-risicowedstrijden kan dit een welkome aanvulling zijn, mits de beelden van de drone ook direct (live) beschikbaar zijn voor het politie-commando.

Advies:

1. Laat specialisten in overleg met politie een update maken van het CCTV-plan en zet in op technisch hoogwaardige (5K resolutie) camera's met een goed softwarepakket.
2. Overweeg bij vervanging van toegangspoortjes door tourniquets het inbouwen van camera's. Zie tevens § 4.4.
3. Overweeg de inzet van bodycams bij stewards en beveiligers.

4.3 Zeer strenge eisen aan "staan"!

Licentie-eis I.06 stelt dat stadions geen staanplaatsen mogen hebben (= basisnorm). Echter, bij wedstrijden in de door de KNVB georganiseerde competities mogen door de licentiehouder staanplaatsen worden gebruikt en verkocht indien het bestuur betaald voetbal hiermee schriftelijk heeft ingestemd en mits deze staanplaatsen voldoen aan de hieromtrent geldende regels in het Handboek competitiezaken betaald voetbal. Hiermee worden de eisen bedoeld ten aanzien van *Safe Standing*, die opgenomen zijn in de KNVB-richtlijn. ADO Den Haag heeft geen staantribune en heeft ook geen aanvraag gedaan bij de KNVB in dat kader. In de praktijk staat heel Midden-Noord voor de stoel en vindt er congregatie plaats op dit deel waardoor publieksdichtheden hoog oplopen en overzicht verloren gaat. Ook zijn trappen (risico bij ontruiming!) hierdoor bij voortduring geblokkeerd. Wij schreven hiervoor al over het advies om gesprek aan te gaan omtrent "rail seats"

Risico: In de praktijk staat heel Midden-Noord bij ADO Den Haag. Ook is er een hoge dichtheid op deze tribune. Dit wordt veroorzaakt door het samentrekken van supporters op het stuk "Midden Noord" en leidt tot verminderde controle, overzicht en beheersmatigheid.
Een tweede risico is dat alle trappen in de dichte massa op Midden Noord volledig vol staan en geblokkeerd zijn. Dat vormt een extra risico in geval van ontruiming.
Overigens kan de (zeer) hoge publieksdichtheid, in combinatie met springende supporters, een extra risico vormen in relatie tot de draagkracht van de tribuneconstructie. Dit vals buiten de scope van het onderzoek, maar het is een reden extra om dit te voorkomen.

4.4 Automatische toegangscontrole

Wij stelden al vast dat de KNVB licentie-eis I.11 stelt:
Het stadion van licentiehouders uitkomend in de eredivisie, moet beschikken over een systeem van automatische toegangscontrole dat voldoet aan al het bepaalde in het Handboek competitiezaken betaald voetbal. Het gaat hier om apparatuur waarmee een toegangsbewijs elektronisch op geldigheid gecontroleerd kan worden door elektronische koppeling met autorisatielijsten en/of blokkeringslijsten.

Het Handboek Competitiezaken Betaald Voetbal stelt aansluitend het volgende.

Artikel 14 KAARTVERKOOP ALGEMEEN
1. In overleg met de lokale driehoek wordt vastgesteld op welke wijze het stadion, de kaartverkoop en de distributie worden ingericht.
2. Op alle toegangsbewijzen wordt niet alleen de prijs vermeld, maar wordt op voor- en/of achterzijde ook de volgende tekst opgenomen: "Verkoop en/of afgifte van dit toegangsbewijs geschiedt onder de van toepassing zijnde Standaardvoorwaarden van de KNVB, welke verbindend zijn voor koper en/of ontvanger en mogelijke opvolgende houder(s) dezes. Op schriftelijk verzoek worden de Standaardvoorwaarden kosteloos toegezonden. Met uitzondering van het bepaalde artikel 5 lid 1 van de Standaardvoorwaarden, is het verboden dit toegangsbewijs aan te bieden, (door) te verkopen en/of af te geven. Tevens zijn de huisregels van [CLUBNAAM] van toepassing".
3. De toegangskaarten zijn van zodanige (veiligheid)kwaliteit, dat vervalsing onmogelijk of in elk geval moeilijk is.

En tot slot stelt het handboek:

Artikel 16 KAARTCONTROLE TOEGANGSCONTROLE
De thuisspelende BVO draagt zorg voor een sluitende toegangscontrole om te voorkomen dat het stadion kan worden betreden zonder geldig toegangsbewijs.

Bij ADO Den Haag vindt in de praktijk geen additionele ID-controle plaats bij binnenkomst, waarmee er dus louter controle plaatsvindt op de geldigheid van het ticket. Dat zegt niets over de persoon die het ticket gebruikt (en/of dat hij/zij een stadionverbod heeft). Binnen het onderzoek werd vastgesteld dat ID-controle nooit (meer) gebeurde bij ADO Den Haag. Overigens bleek uit onderzoek ook dat er niet gevisiteerd werd bij de ingangen.

Het stadion van ADO Den Haag is niet uitgerust met manshoge tourniquets, maar met "access gates"; twee schuivende poortjes. De supporters scant zijn of haar ticket zelf en loopt naar binnen als het poortje opent. Indien er problemen zijn met het ticket zit er een (Mondriaan student) medewerker in een scanhokje naast het poortje. Deze kan het ticket nog eens scannen als de eerste scan niet succesvol was. Als deze scan wel succesvol is, opent het tweede poortje en loopt de supporter naar binnen. Zolang een persoon tussen het poortjes in staat gaat het tweede poortje niet dicht (veiligheidsvoorziening). Probleem/risico is dat poortje 1 niet sluit als poortje 2 opent.

Risico: Uit onderzoek is gebleken dat supporters tijdens ADO Den Haag – Excelsior zich met meerdere personen naar binnen gedrongen hebben nadat één persoon zijn ticket scande. Er wordt gesproken over tenminste 20 à 30 personen die zich op deze wijze onrechtmatig toegang hebben verschaft. Zij werden daarbij niet afgestopt door stewards of beveiligers die opgesteld waren achter de poortjes. Het onderzoek leert dat er nauwelijks stewards aanwezig waren achter de poortjes. Ook werd niet gevisiteerd. Op deze wijze zijn meerdere personen ongecontroleerd binnengekomen; ook personen die mogelijkerwijs een stadionverbod hadden en/of verboden voorwerpen met zich voerden. Bijkomend feit is dat de toegangspoortjes niet bestand zijn tegen massaal binnendringen. Hoge tourniquets bieden meer zekerheid op veiligheid en het weerstaan van massale binnendring-acties. Wij komen later in dit rapport terug op de feitelijk situatie van toegangscontrole bij ADO Den Haag in relatie tot Ticketing en de borging van ticketverkoopvoorwaarden bij (hoog)risicowedstrijden.

Advies:

- Voor de langer termijn (gelet op levertijd en financiering) is het advies om de huidige toegangspoortjes te vervangen door manshoge tourniquets. Tourniquets hebben een hogere garantie op veiligheid omdat overklimmen vrijwel onmogelijk is en geheel onmogelijk gemaakt kan worden.
- Implementeer een cameraopstelling in de toegangsconstructie, zodat van eenieder die het stadion betreedt via de ingangen een fotografische opname gemaakt wordt. Zorg ook dat deze installatie voldoet aan de regels inzake privacy.

4.5 Harde scheiding van tribunes en veld?

Bij het zien van het grote aantal supporters op het veld direct na afloop van de wedstrijd ADO Den Haag – Excelsior Rotterdam op 29 mei jl. is een voorstelbare eerste ingeving om een nog robuustere afscheiding te vormen tussen veld en tribunes. In het verleden waren veel velden omgeven door hoge hekwerken met prikkeldraad of zelfs constantina draad (scheermessen). Overigens was ook dat in het verleden gaan garantie dat er geen supporters op het veld kwamen.
Toch zijn er een aantal redenen om dit tegenwoordig niet meer te doen:

1. Het merendeel van de supporters gedraagt zich conform de geldende normen en waarden en zit er niet op te wachten om voetbal te komen kijken in een “gevangenisomgeving”.
2. De rampen met publiek in stadions (met de rampen van Hillsborough en Heizel als sprekende voorbeelden) hebben ertoe geleid dat eerst de Britse overheid en kort daarna FIFA en UEFA niet meer toestaan dat velden, tribunes en vakken omgeven worden door hoge hekken en afschrikwekkende maatregelen om supporters binnen te houden. Daar waar in een enkel geval nog steeds harde scheiding plaatsvindt (lees: het gastenvak[9]), moeten maatregelen dusdanig zijn dat supporters in geval van nood direct het vak kunnen verlaten.

[9] *In de UK is zelfs ook in geval van bezoekersvakken het toepassen van hekken niet toegestaan. Daar vormen linies stewards de scheiding tussen uit- en thuissupporters.*

5. Veiligheidsorganisatie ADO Den Haag inhoudelijk beschouwd

5.1 Directie en Veiligheidscoördinator

ADO Den Haag beschikte in seizoen 2021-2022 over een Veiligheidscoördinator (VC) die in dienst was van de club. Deze persoon is inmiddels niet meer werkzaam bij de club, nadat hij eerder in het voorjaar aangegeven had een andere werkkring te ambiëren. Hij is direct na de laatste wedstrijd vertrokken zonder werkoverdracht.

ADO Den Haag heeft momenteel geen Veiligheidscoördinator. ADO heeft in een aantal jaar meerdere veiligheidscoördinatoren gehad. De doorstroming is daarmee, afgezet tegen andere clubs, relatief hoog. Dit betekent ook een constant vertrek van en dus ontbreken van inhoudelijke kennis van de club, het stadion en de supporters.

Vastgesteld werd dat er momenteel geen vastomlijnd functieprofiel van de veiligheidscoördinator bestaat bij ADO Den Haag waarin ook het mandaat geregeld is. Wel is er vanaf 1 juli a.s. een Manager Operations[10] gestart bij de club en op korte termijn wordt ook een Veiligheidscoördinator geworven. Laatstgenoemde gaat onder de Manager Operations werken.

Momenteel zijn meerdere clubs op zoek naar een VC. Dit kan beperkend werken.

Risico's:

- ADO Den Haag heeft momenteel geen veiligheidscoördinator (VC).
- De constante wisseling van VC's leidt tot een kennis-flow; een gebrek aan actuele kennis van club, stadion en supporters(groepen).
- De VC moet de directie op de hoogte houden van de actuele organisatie, de inhoudelijke processen en/of problemen met de kwaliteit van de organisatie.
- Het functieprofiel voor de functie veiligheidscoördinator moet duidelijkheid begeven voorafgaande aan werving en selectie en uiteindelijk aan de eisen betreffende het operationeel functioneren van de VC.

5.2 Veiligheidsbeleid en samenhang met het Lokaal Convenant Voetbal

De ADO Den Haag directie moet op de hoogte zijn van (de inhoud van) het Lokaal Convenant Voetbal dat de basis vormt voor de afspraken tussen ketenpartners in veiligheid. De directie heeft periodiek overleg gehad met de gemeente en politie. De afspraken uit het Lokaal Convenant Voetbal moeten daarbij leidraad vormen. Het overleg moet meermaals per jaar gepland worden. Het model van het Lokaal Convenant Voetbal beoogt de supporters(vertegenwoordiging) bij het convenant te betrekken.

De inhoud van het Lokaal Convenant Voetbal sluit niet meer aan op de feitelijke organisatie van ADO Den Haag; zo is er al lang geen Manager Veiligheid en Wedstrijdorganisatie meer en inmiddels is er ook geen Veiligheidscoördinator meer werkzaam bij de club.

[10] *De persoon die deze functie aanvaard heeft is bekend met de club en heeft in het verleden gewerkt voor de club; ook in relatie tot veiligheidszaken*

Gegeven het feit dat het laatste Lokaal Convenant Voetbal stamt uit seizoen 2019 – 2020 (twee seizoenen geleden) en er het voorbije jaar geen inhoudelijke gesprekken zijn geweest over het Lokaal Convenant ten gevolge van Covid, moeten alle betrokkenen weer geactiveerd worden. In het Convenant staan immers naast verantwoordelijkheden, ook een aantal contactmomenten tussen partners benoemd per seizoen.

Risico:

- De inzet op het gebied van veiligheid vanuit ADO Den Haag was bij ADO Den Haag – Excelsior:
  - 35 eigen stewards, 25 beveiligers HBH-beveiliging en 30 beveiligers KRIWI-beveiliging
- En daarnaast
  - 20 servicemedewerkers KRIWI
  - 60 studenten Mondriaan College.
- Het Lokaal Convenant Voetbal definieert in lid 4 van art. 5.1.3 een minimum inzet bij hoog-risicowedstrijden van 106 beveiligers/stewards.
- Dit aantal is nimmer gehaald en er was geen controle op de aantallen.
- Servicemedewerkers en studenten tellen niet mee in dit verband. Zij zijn alleen aanwezig om service te verlenen en niet voor beveiligingstaken.
- Het lage aantal beveiligers en stewards zal een van de reden zijn waarom er niet werd gevisiteerd bij ADO Den Haag en waarom er geen ID-controles gedaan werden.

In tegenstelling tot hetgeen geëist wordt in art. 5.1.3 van het Lokaal Convenant geeft ADO niet aan hoeveel stewards en hoeveel beveiligers er ingezet worden en voor welke specifieke taken. Het aantal dat opgegeven wordt in het meldingsformulier betreft het totaal aantal, zodat niet duidelijk wordt hoeveel stewards en hoeveel beveiligers ingezet zullen worden, waar en voor welke specifieke taken.

Advies:

- Door clubs in het betaald voetbal wordt gewerkt met een specifiek “steward-inzetplan” waarin per tribunedeel, ingang, (nood)uitgang etc. aangegeven wordt:
  - Wat er staat (steward of beveiliger en/of servicemedewerker)
  - Wat de specifieke taken zijn en
  - Welke werkinstructie er geldt (inclusief escalatie bij problemen)
- ADO Den Haag moet een steward-inzetplan maken voor wedstrijden in de 3 categorieën (laag risico, midden risico en hoog risico) en opnemen dat er in specifieke gevallen zelfs een extra verhoogde inzet bepaald kan/zal worden (bijvoorbeeld bij play-off- of finalewedstrijden).

Daarnaast lezen wij in een meldingsformulier wat ons in het kader van dit onderzoek ter hand gesteld is: *“75 Mondriaan studenten, die verdeeld over het stadion diverse service- en veiligheidstaken uitvoeren zoals scannen van de toegangsbewijzen en toezicht houden op het publiek”.*

Eerder stelden wij al vast dat het inzetten van studenten voor *beveiligingstaken* verboden is. Gemeente en afdeling Korpscheftaken van de politie hebben in dit verband een toezichthoudende- en controlerende rol.
Er is al langer geen “voetbalvierhoek” georganiseerd; het Lokaal Convenant-overleg tussen de lokale driehoek en de directie van ADO over de inhoud en werking van het convenant.

De veiligheidscoördinator die dit seizoen actief was heeft de directie van ADO minder “aangehaakt” bij veiligheid dan de VC die daarvoor actief was. Hierdoor is er bij de directie ADO Den Haag geen actueel en goed inzicht in de veiligheidsorganisatie, de afspraken en verplichtingen.

De gemeente verrichtte, omdat haar primaire verantwoordelijkheid ligt op het gebied van openbare orde en veiligheid, de voorbije periode geen inhoudelijke controles op de ADO-interne operationele uitvoering van veiligheidsafspraken. ADO Den Haag is verantwoordelijk voor de veiligheid in- en rondom het stadion. Echter, nu is gebleken dat dit wel degelijk geïntensiveerd moet worden, is het advies om te gaan werken met een specifieke vergunning.

De voetbalcoördinatoren van politie maken risicoanalyses, adviseren de gemeente omtrent de wedstrijdmeldingen en te nemen maatregelen, voeren het veiligheidsvooroverleg, plannen de inzet van politie in overleg met hun leidinggevenden, maken inzetplannen en verrichten schouwen in het stadion voor opening bij een thuiswedstrijd. Vervolgens coördineren zij de inzet van politie tijdens thuis- en uitwedstrijden. Zij hebben echter geen zeggenschap over of sturing op de (intensiteit van) controles door de afdeling Korpscheftaken. Er zijn geen controles uitgevoerd de voorbije periode.

Risico:
Het Lokaal Convenant Voetbal is door partijen niet actief opgevolgd. Het risico is dat er zaken voorvallen die niet kunnen en/of toegestaan zijn en dat zaken als *evalueren* en *bijstellen op basis van de (recente) gebeurtenissen* nog moeten volgen.

Advies:
- Evalueer op korte termijn het Lokaal Convenant Voetbal met alle partners en maak concrete afspraken over de volgende “peilstok-momenten”.
- Maak, om snel stappen te kunnen zetten, voor de nabije toekomst zeer strakke afspraken omtrent de meest acute actie- en ontwikkelpunten en over het nakomen van afspraken en verplichtingen.
- Steek als gemeente de regie op het proces, gezien de vastgestelde tekortkomingen, zeer strak in.
- Werk met concrete actiepunten en heldere realisatie- en controlemomenten. Laat de praktijk ook geregeld toetsen door geschikte personen of bevoegde instanties.
- Voetbalveiligheid is een gecompliceerde materie. Schakel waar nodig externe hulp of expertise in op onderdelen.

Note: De supportersvertegenwoordiging geeft aan graag met gemeente aan tafel te willen. De supporters geven aan bereid te zijn mee te praten binnen het Lokaal Convenant Voetbal en tevens hun visie op zaken graag eens aan de burgemeester te willen toelichten in een persoonlijk gesprek.

5.3 Vooroverleg wedstrijden en integrale organisatie

Bij voorkeur zes weken voorafgaand aan de wedstrijd vindt dit overleg plaats, maar dat wordt in de praktijk vaak niet gehaald. Dat kan consequenties hebben voor voorbereiding en planningen (voor de politie kan dit lastig zijn omdat de planning van diensten al lang vooraf gemaakt worden en aanpassing lastig is). Supportersvertegenwoordiging is hierbij niet aanwezig. De SLO wel.

De algemene inzet bij dit veiligheid(voor)overleg is het maken van onderscheid in A (laag risico), B (midden risico) of C (hoog risico) wedstrijden, maar het streven van de ketenpartners in Den Haag is het leveren van maatwerk per wedstrijd. De afspraken die uit dit vooroverleg komen zijn vooral gericht op:

1. De vervoersregeling (mogen de gasten komen met vrij vervoer, een auto- of een bus combi?);
2. Het kaartverkoopregime (binnen welke kaders vindt verkoop plaats);
3. Alcohol (wel of geen alcoholverkoop toegestaan).

Kaartverkoopregime[11]
De politie en gemeente voeren de volgende lijn:

- Bij hoog-risicowedstrijden is 1-op-1 verkoop verplicht (een CC-houder kan 1 kaart kopen)

In de praktijk vraagt ADO Den Haag vaak om toch 2-op-1 (twee kaarten per persoon) toe te staan met vaststelling van de ID aan de deur. Er is momenteel geen controlemechanisme op uitvoering van de afspraken. Vastgesteld werd dat er GEEN ID-controles aan de deur uitgevoerd zijn.

Conclusie is dat ADO Den Haag wel afwijkt van de initiële eis en meer verkoopt, maar niet de garanties biedt voor goed uitvoering en controle.

Risico:
Bij de wedstrijd ADO Den Haag – Excelsior gaf de VC ADO aan richting politie dat “de kaartverkoop niet helemaal goed gegaan was”. Het is niet duidelijk geworden wat hiermee precies bedoeld werd door de VC, maar aangenomen wordt dat veel mensen die geen recht hadden op kaartaankoop toch in het bezit zijn gekomen van kaarten.

Daarnaast gaf ADO Den Haag zelf aan dat er abusievelijk 80 tickets teveel verkocht waren in het vak naast het uitvak (spelerskaarten). De “oplossing” die door ADO-intern gevonden werd was het creëren van een “Staanvak” voor een businessunit. De 80 personen hebben hier staand de wedstrijd gekeken (hetgeen niet toegestaan is vanuit de KNVB-normen en vanuit de gebruiksmelding stadion).

In het verre verleden was de SCC niet overdraagbaar. Dat is nu landelijk al lange tijd wel toegestaan. Herinvoering van de niet-overdraagbaarheid bij ADO Den Haag, bijvoorbeeld met de toevoeging dat SCC-houders dan maximaal 1 kaart extra kunnen kopen met uitzondering van hoog risicowedstrijden, waarbij de SCC-houder die het extra ticket gekocht heeft dan tevens verantwoordelijk is voor (het gedrag van) deze extra persoon, is afwijkend aan de landelijk geldende afspraken en beperkt daarnaast

[11] In de terminologie wordt gesproken over SCC’s en CC. SCC zijn seizoenclubkaarten (= een vast plek in het stadion voor het hele seizoen) en CC’s zijn Clubcards (= het recht om een ticket te kopen als er op CC-verplichting verkocht wordt).

de goedwillende supporter ook (als de supporters bijvoorbeeld ziek is zou zijn partner of buurman/-vrouw de stoel niet meer kunnen gebruiken).
Note: In extremis zou dit evenwel als bijzondere voorwaarde aan ADO Den Haag kunnen worden opgelegd door de Lokale Driehoek.[12]

De pasfotoverplichting op de (S)CC is door ADO afgeschaft. Een denkbare maatregel zou kunnen zijn om de naam van de ticketkoper op iedere ticket op te nemen; iets wat vaak al toegepast wordt in Nederland en wat in het buitenland vaak al verplicht is. Middels het opnemen van de naam op de ticket wordt betere controle aan de deur mogelijk (ticket en ID-check). Als wij kijken naar de voorschriften vanuit de KNVB aangaande kaartverkoop en ticketvoorwaarden, dan lezen wij in het Handboek Competitiezaken KNVB:

Artikel 39 KAARTVERKOOPSYSTEEM VOORWAARDEN ALGEMEEN
1. Het staat een BVO vrij een eigen kaartverkoopsysteem te kiezen op voorwaarde dat dit systeem in staat is te communiceren met de door de KNVB ter beschikking gestelde online veiligheidsmodule (thans C3V).
2. Bij de aanvraag van een (Seizoen) Club Card stelt de BVO de identiteit van de aanvrager vast via een geldig legitimatiebewijs (paspoort, rijbewijs, of identiteitskaart) of door een online iDIN verificatieprocedure. Eventueel legt de BVO op elektronische wijze een pasfoto vast van de aanvrager.

Er is dus geen verplichting om een foto te koppelen of op te nemen op de (S)CC, maar het mag wel.
Als de (S)CC ook als Uitcard (= het recht om tickets voor uitwedstrijden te kopen) gebruikt wordt lezen wij:

Artikel 40 UITCARD VOORWAARDEN ALGEMEEN
1. Het bezoeken van uitwedstrijden in het betaalde voetbal geschiedt in beginsel zonder Uitcard.
2. Het is de lokale driehoek voorbehouden, indien er sprake is van een wedstrijd met verhoogd risico waarbij 1 op 1 kaartverkoop geldt, het gebruik van de Uitcard voor de supporters van de uitspelende BVO verplicht te stellen.
3. In het geval dat een Uitcard verplicht wordt gesteld, wordt bij de organisatie van de wedstrijd een zodanig kaartverkoop gerealiseerd, dat het voor 'uitsupporters' niet mogelijk is kaarten anders dan via de Uitcard te verkrijgen.
4. De BVO's zijn verplicht de procedures met betrekking tot de zogenaamde "uitsluitingenlijsten" na te leven, zodat het gemeenschappelijke sanctie- en uitsluitingenbeleid van de BVO's en de KNVB ten uitvoer kan worden gebracht.

Artikel 41 WERKINGSSFEER UITCARD
1. De Uitcard is een (Seizoen) Club Card bestemd voor een, door de BVO die deze (S)CC heeft uitgegeven, bepaalde doelgroepen die uitwedstrijden wil bezoeken.
2. De Uitcard is persoonsgebonden en hierop is een recente pasfoto aangebracht of de pasfoto behorende bij de Uitcard is digitaal beschikbaar in een geautomatiseerd systeem, waarbij - indien gewenst - bij het vertrek naar de uitwedstrijd en bij de aankomst bezoekersvak een elektronische link kan worden gemaakt tussen de Uitcard en de pasfoto, zodat de identiteit van de bezoeker kan worden vastgesteld.
3. Ook op de Uitcard zijn de daartoe geldende voorwaarden van de KNVB Standaardvoorwaarden van toepassing.

Bij ADO is de CC en de SCC-houder ook automatisch uitkaarthouder, maar alleen als er wel een pasfoto gekoppeld is aan de (S)CC kan de supporter een ticket kopen voor uitwedstrijden. ADO volgt hiermee dus art. 41 als hiervoor genoemd.

[12] Wij hebben geen zicht op de mogelijke juridische complicaties van een dergelijke afwijking van het landelijk beleid, indien hiertoe besloten zou worden.

5.4 Draaiboek en briefing

Het wedstrijddraaiboek van de afdeling veiligheid van ADO Den Haag is beperkt en wordt tot op heden niet gedeeld met alle veiligheidspartners (politie en gemeente). De politie is niet aanwezig bij de briefing van de hoofdstewards en coördinatoren van beveiliging en de stewards en beveiligers worden apart gebriefd. Alleen de projectleider van Wise Owl beveiliging (beveiliging hoofdgebouw) woont wel de steward briefing bij.

Advies:

- Meerdere clubs briefen de hoofdstewards (en hun assistenten), sectorcommandanten beveiliging en andere relevante functionarissen in één gezamenlijke briefing. In een aantal steden is hier ook iemand van politie bij aanwezig, zodat ook de politie "weet" wat er besproken is en eventueel kan aanvullen (of corrigeren).
- Door te werken met een geoptimaliseerd format voor het draaiboek (veiligheidsplan) en briefing ontstaat meer structuur. Door deze formats gezamenlijk te bepalen weten ook politie en gemeente welke onderwerpen gepland, gebriefd en besproken worden.
- Maak ook de basis van het ontruimingsconcept onderdeel van de briefing.
- Leid de hoofdstewards (of supervisors) op in het goed briefen van hun stewards en servicemedewerkers.
- Deel het draaiboek per thuiswedstrijd met alle relevante (veiligheid)partners.

5.5 Stewardorganisatie

In artikel 5.1.3 van de het Lokaal Convenant Voetbal staat de volgende afspraak ten aanzien van de operationele inzet bij wedstrijden:

- *Lid 3. De minimale omvang van de veiligheidsorganisatie is voor wedstrijden met een laag en gemiddeld risico 86 beveiligers en/of stewards, 60 Mondriaan-studenten en 8 verkeerregelaars*
- *Lid 4. Voor wedstrijden met een hoog risico wordt opgeschaald. Uitgangspunt is minimaal 106 beveiligers en/of stewards. Maar bij hoog risicowedstrijden zonder uitsupporters kan een lagere bezetting worden gehanteerd.*

Feitelijk beschikte ADO Den Haag ten tijde van dit onderzoek over (slechts) 35 personen die de positie van steward invullen. Het is tijdens het onderzoek duidelijk geworden dan niet al deze 35 personen meer voldoen aan de kwalificaties om stewardwerkzaamheden te verrichten:

- opgeleid en gecertificeerd;
- beschikken over een geldig legitimatiebewijs in het kader van de WPBR[13].

Van veel stewards is tijdens de Covid-periode de stewardpas (ingevolge de WPBR) verlopen. Dit betekent dat ADO Den Haag vrijwel geen stewards heeft in de zin van de formele vereisten.

[13] *Wet Particuliere Beveiligingsorganisaties en Recherchebureaus.*

Ter compensatie van dit tekort aan stewards worden op wedstrijdbasis ingezet:

- beveiligers van twee verschillende beveiligingsbedrijven (HBH Beveiliging en KRIWI-beveiliging);
- studenten van het Mondriaan College (MBO).

De 60 tot 80 studenten van het Mondriaan College zouden in het kader van hun opleiding ingezet kunnen worden als gastheer/gastvrouw, maar niet om beveiliging- of stewardtaken uit te voeren. Ook de WPBR stelt hier wettelijke beperkingen aan.

Risico:

- ADO Den Haag heeft momenteel ruim onvoldoende stewards.
- Beveiligers en studenten worden ingezet om dit tekort aan te vullen.
- Zeker waar het gaat om studenten gelden er wettelijke beperkingen aan hun inzet en taken. Het risico is niettemin groot dat studenten in de praktijk beveiligingswerkzaamheden uitvoeren.

Daarnaast zijn er het voorbije jaar externe beveiligers ingehuurd per wedstrijd om beveiligingstaken te verrichten. Zij mogen ingevolge de WPBR wel supporters controleren en algemene beveiligingstaken uitvoeren. Beveiligers zijn vanzelfsprekend fors duurder dan de (vrijwillige) stewards.

Risico:

- De docenten van het Mondriaan College hebben, op basis van hun verwachting dat de dreiging hoog was ten tijde van ADO Den Haag – Excelsior, in de 75e minuut alle studenten binnengehaald en naar huis gestuurd. Kort daarna bleek er verlenging te zijn (en uiteindelijk strafschoppen).
- Dit toont de professionaliteit en het risicobewustzijn van de docenten, maar laat ook zien dat er tijdens de wedstrijd in een keer 60 personen uit de organisatie wegvallen.
- Los van deze casus zijn er persoonlijke risico's voor studenten, omdat de lijn tussen service en beveiligingswerk dun is, zeker als er een stevig tekort is aan stewards en beveiligers. Dit doet dan ook de vraag rijzen naar de aansprakelijkheid in geval van bedreiging van studenten, (ernstig) letsel of erger.

Advies: De gemeente moet in staat gesteld worden door de club om actief mee te kunnen monitoren op de feitelijke uitvoering van regelgeving en afspraken; met name op de inhoud van de Veiligheidsverklaring en het Lokaal Convenant Voetbal (waaronder aantallen stewards). Een wedstrijdvergunning zou dit meer concreet maken.
In dit kader heeft ook de politie (i.c. Afdeling Korpscheftaken) haar wettelijke taak te vervullen. Waar nodig dient handhavend te worden opgetreden.
ADO moet zorgdragen voor voldoende stewards en beveiligers zodat er in geen geval een beroep gedaan wordt op de jonge studenten voor beveiligingstaken.

Opleiding

ADO heeft geen eigen docenten voor de stewardopleiding. In Nederland kan een BVO een certificaat krijgen voor de eigen opleiding mits deze:

- door de BVO gemaakt is volgens het standaard UEFA/KNVB-model;
- goedgekeurd is door de KNVB, afdeling veiligheid;
- er op lokaal niveau nadere afspraken gemaakt zijn (o.a. met politie over de module fouillering, de afdeling Korpscheftaken over de aanvraag en verlenging van stewardpassen etc.)

ADO heeft dit niet en het opleiden van nieuwe stewards is op dit moment dus niet mogelijk. Tegelijkertijd is er een stevig tekort aan stewards.

Advies:

- De docenten van het Mondriaan College hebben een schat aan ervaring.
- KNVB Veiligheid kan ondersteuning bieden bij het vormen van de opleiding.
- Ga in gesprek met het Mondriaan College over opleiding en de mogelijke inzet van hun docenten om de opleiding te verzorgen.
- Door Mondriaan docenten te betrekken bij het vormen en verzorgen van opleidingen (en aansluitende training on the job!) ontstaat meer synergie tussen ADO en Mondriaan College.
- Dit zal studenten ook eerder verleiden om na hun studie ook als ADO-steward aanwezig te blijven in de veiligheidsorganisatie.
- Veel clubs in Nederland hebben een dergelijk succesvol samenwerkingsverband met een regionaal ROC.

Steward-inzetplan

Eerder stelden wij in dit rapport al vast dat er geen steward-inzetplan is binnen ADO Den Haag. Een dergelijk plan zou specifiek moeten tonen welke posities ingevuld zijn en door wie en met welke specifieke taken. Ook zou er onderscheid moeten zijn in laag risico, midden risico en hoog risico, zodat deze inzet concreet is, de minimumstandaard definieert en ook mogelijk maakt dat er gecontroleerd wordt.

Aansturing/coördinatie

Los van het feit dat wij eerder constateerden dat ADO momenteel geen VC heeft (lees: operationeel leidinggevende), is ook het opleiden, trainen en coachen on the job van hoofdstewards/supervisors en andere leidinggevende een belangrijk onderdeel van de stewardorganisatie. Hier is momenteel geen plan of organisatie voor binnen ADO.

5.6 Beveiliging (externe inhuur)

De beveiliging voor het hoofdgebouw zelf van ADO Den Haag verloopt volgens respondenten al langere tijd naar tevredenheid.

De situatie met betrekking tot de beveiligingsdiensten voor de publieke tribunes is anders. Uit onderzoek bleek dat een eerdere beveiligingspartner enige tijd actief is geweest bij ADO Den Haag, maar vertrokken is vanwege tegenwerking vanuit de organisatie ADO Den Haag.

Waar dit beveiligingsbedrijf wel strak fouilleerde, vuurwerk, drugs en andere voorwerpen afnam en supporters corrigeerde of buiten zette na wangedrag, kwamen supporters in opstand. Zij zetten zich af tegen stewards en organisatie en klaagden over dit “strakke beleid”. Waar een deel van de stewards zich solidair verklaarden met de supporters en onvoldoende back-up aanwezig was vanuit de club, ontstond voor dat bedrijf een onwerkbare situatie en heeft het de dienstverlening beëindigd.

Momenteel worden de beveiligingsdiensten voor de publieke tribunes geleverd door twee andere bedrijven. Binnen het onderzoek is aangegeven dat zij zouden werken met veel (erg) jonge medewerkers die niet in staat blijken om stevig te acteren. Eén van de bedrijven is inmiddels niet meer verbonden aan ADO Den Haag. Aanleiding daarvoor was dat de gehele inzet vanuit dat bedrijf naar huis is gegaan tijdens de wedstrijd tegen NAC Breda, toen beveiligers aangaven zich niet veilig te voelen en er een conflict ontstond tussen de beveiligers en ADO-stewards. Het management van het beveiligingsbedrijf zou toen hebben besloten om de hele inzet terug te trekken en naar huis te gaan.
Hoewel wij omtrent deze situatie geen eigen observaties hebben kunnen doen, ontstaat uit de interviews het beeld dat de kwaliteit en robuustheid van de huidige beveiligers voor de publiekstribunes te wensen overlaat. Wij kunnen slechts vaststellen dat voorafgaand aan ADO Den Haag – Excelsior supporters het stadion binnengedrongen zijn, er niet gevisiteerd is, er geen ID-controle heeft plaatsgevonden en er niet ingegrepen is toen supporters het veld op gingen en zich nadien massaal misdroegen, waardoor een forse politie-inzet nodig was.

5.7 Opmerkingen bij inzet stewards, beveiliging (externe inhuur) en Mondriaan studenten

In de voorgaande paragrafen stelden we vast dat ADO over (veel) te weinig stewards beschikt, dat beveiliging van de publiekstribunes kwalitatief ondermaats is en dat veel beroep gedaan wordt op Mondriaan-studenten, terwijl die alleen servicetaken uit mogen voeren. Tijdens het onderzoek liepen wij tegen nog wat praktische zaken op die extra risico’s vormen voor de continuïteit.

Risico:

- De Mondriaan-studenten werken niet tijdens schoolvakanties. Zeker aan het begin van het seizoen, maar ook in de herfst- en voorjaarsvakantie zijn deze studenten er dus niet en als ADO dan een thuiswedstrijd heeft is deze groep niet beschikbaar.
- In het voorbije seizoen zetten ADO naar eigen zeggen bij normale wedstrijden 10 tot 15 KRIWI beveiligers in, 20 HBH beveiligers (die inmiddels niet meer aan de club verbonden zijn) en de maximaal 35 eigen stewards. Het totaal blijft daarmee ruim onder de minimum inzet zoals die in het Lokaal Convenant Voetbal zijn opgenomen, alsook in de KNVB Veiligheidsverklaring. Er wordt dus gewerkt “onder de sterkte”. Als er bij deze wedstrijden incidenten plaatsvinden zal dat al snel gevolgen hebben voor het ingrijpen.
- De ADO-stewards zijn oproepkracht en zij kunnen dus zelf besluiten om wel of niet te komen. Er is dus geen garantie dat dit aantal gehaald wordt.

6 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

6.1 Samenvatting beeld uit onderzoek

Uit dit onderzoek ontstaat het beeld dat de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag ver onder het niveau is dat door de KNVB én op grond van de lokale afspraken uit het Lokaal Convenant Voetbal (en de Veiligheidsverklaring) wordt geëist. In de praktijk worden diverse concrete afspraken en wettelijke verplichtingen niet ingevuld.

De verschillende ketenpartners hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid in te vullen en er zijn opmerkingen te maken over de wijze van invullen van deze verantwoordelijkheden in de voorbije periode. Het is voorstelbaar dat de voorbije Covid-periode, waarin het voetbal veelvuldig heeft stilgelegen, heeft bijgedragen aan het niet nakomen van afspraken, het minder kunnen invullen van verantwoordelijkheden en het verminderd kunnen controleren op uitvoering. Maar inmiddels wordt alweer een periodelang wel gevoetbald met publiek en meermaals was er al sprake van (forse) incidenten. Het beeld wat uit het onderzoek naar voren komt is verontrustend, omdat door meerdere respondenten gesproken wordt van “onveilige situaties binnen het stadion” bij enkele thuiswedstrijden van ADO Den Haag waar emoties oplopen en veel supporters aanwezig zijn. In de voorbije periode hebben politiemensen en anderen (waaronder supporters van ADO en bezoekende clubs) dit aan den lijve ondervonden.

Feit is dat veel supporters zich op 29 mei misdragen hebben, maar dit was mede het gevolg van het disfunctioneren van de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag:

- Er was onvoldoende beheer van de kaartverkoop waardoor veel verkeerde mensen aan kaarten konden komen;
- Voor de wedstrijd stonden langdurig de poorten open terwijl er al supporters rond het stadion waren;
- Er werd bij de ingangen niet gevisiteerd en/of gecontroleerd op ID’s en
- Ruim voor het einde van de wedstrijd werden buitenpoorten al opengezet waardoor personen van buiten (waaronder de man met de honkbalknuppel) het stadion in konden komen om zich te misdragen.

De supportersvertegenwoordigers willen graag de dialoog aangaan. Zij willen ook graag met de gemeente spreken en een persoonlijk gesprek met de burgemeester voeren. Een eerste stap is dat de gemeente de supporters in contact gebracht heeft met CrowdProfessionals voor het interview in het kader van dit onderzoek.

Er is snelle verbetering nodig, maar dit is lastig omdat:

- ADO Den Haag momenteel geheel geen VC heeft en de nieuwe Manager Operations per 1 juli 2022 is gestart;
- De club beschikt over zeer weinig stewards (terwijl een deel niet opgeleid is en dus ook geen stewardwerkzaamheden mag verrichten conform de WPBR) en er kunnen ook niet “snel” stewards geworven en opgeleid kunnen worden omdat er geen opleidingsmodel en -organisatie (inclusief docenten) is;
- De cultuur in het stewardcorps van ADO onveilig lijkt, getuige de invloed die de stewards hebben op positie van de beveiligers, die juist ingehuurd worden om hen te ondersteunen;

- Er voor de publiekstribunes geen sterke beveiligingspartner is die voldoende en kwalitatief hoogwaardige diensten levert en het momenteel in Nederland niet eenvoudig zal zijn om zo'n partij te vinden;
- De veiligheidscultuur binnen de ADO-organisatie verkeerd is getuige het feit dat ADO meermaals blijk heeft gegeven van het niet nakomen van veiligheidsvoorwaarden vanuit de APV-melding (niet volgen van regels over de ticketverkoopvoorwaarden is daar een voorbeeld van).

Uit het onderzoek blijken ook minder zichtbare risico's in het systeem. Ondermeer doordat er veel gebruik gemaakt wordt van studenten (afwezig tijdens vakanties), alle stewards oproepkrachten zijn die zelf kiezen of ze komen en er structureel minder ingezet wordt dan afgesproken in binnen het Lokaal Convenant Voetbal en aangegeven is in de Veiligheidsverklaring. Deze risico's kunnen opeens manifest worden en op de wedstrijddag zelf, ten tijde van incidenten, leiden tot onnodige escalatie van problemen.
Daarmee vormt de start van de nieuwe competitie (en het feit dat de eerste thuiswedstrijd de hoog-risicowedstrijd tegen FC Den Bosch betreft op 14 augustus 2022) voorwaar een uitdaging.

Momenteel loopt er een grootschalig politieonderzoek naar aanleiding van de incidenten op 29 mei jl. en ook de KNVB heeft een task force aan het werk om zoveel mogelijk ADO-supporters te identificeren. Het opsporen, vervolgen en (vooral!) het uitsluiten van de betrokkenen zal bijdragen aan meer rust in het stadion bij aanvang van de competitie, maar dat is alleen het geval als tijdig stadionverboden uitgereikt worden en er aan de deur effectieve controles plaatsvinden; iets wat nu niet gebeurt. Wij geven in overweging om, ter verdere bevordering van de rust rond wedstrijden, ook stadionomgevingsverboden voor de groep verdachten op te leggen zodat zij ook niet in de gelegenheid zijn om zich de komende periode in de omgeving van het stadion te begeven.

Wij hebben in deze paragraaf de meest leidende zaken opgesomd, maar in het rapport staan op diverse plaatsen concrete risico's en adviezen benoemd. Wij wijzen dan ook naar deze concrete vermeldingen.

NB: Los van het onderzoek is ook geconstateerd dat ADO Den Haag niet voldaan heeft aan de verplichting en afspraak uit de Veiligheidsverklaring om een calamiteiten-/ontruimingsoefening te houden met de veiligheidsorganisatie; iets wat bedoeld was volgens opgave in de Veiligheidsverklaring om in April 2022 plaats te vinden[14].

[14] Tijdens de wedstrijd ADO Den Haag – Jong PSV op 12 maart jl. viel de stroom uit en daarmee ook de verlichting waardoor de wedstrijd gestaakt werd. Maar ook de liften waren uitgevallen. De stewards en beveiligers zijn zeer lang doende geweest met het naar beneden krijgen van bezoekers in het hoofdgebouw die slecht ter been waren via de trappen middels zogenaamde "evac-chairs". Dit proces duurde zeer lang en duidelijk werd dat dit nooit gelukt zou zijn binnen de normtijd (15 minuten max.) ingeval van brand. Dit benadrukt nogmaals het belang van oefenen en het hebben van een goede veiligheidsorganisatie.

6.2 Conclusies

ADO Den Haag voldoet op dit moment niet aan de KNVB-regelgeving en/of integrale afspraken binnen het Lokaal Convenant Voetbal op de volgende punten:

a. Het in dienst hebben van een opgeleide veiligheidscoördinator (bij voorkeur met een specifieke achtergrond en expertise).
b. Een stewardcorps dat voldoet aan de eisen, aantallen en regelgeving, inclusief een opleidingsorganisatie om nieuwe stewards op te leiden en bestaande stewards verder te trainen.

Voor de start van de competitie is daarnaast nodig dat ADO Den Haag:

c. Zich verzekert van een goed, erkend beveiligingsbedrijf, dat in voldoende mate kwalitatief hoogwaardige (evenement)beveiliging levert, maar ook de ruimte krijgt om te werken volgens de afspraken en geldende normen, zonder dat de interne (steward)organisatie tegenwerking biedt. Dit zal ook aanzienlijke financiële consequenties hebben omdat beveiligingsinzet nu eenmaal meer kost dan stewards.
d. Zorgt voor verandering van de interne bedrijfscultuur (veiligheidscultuur), waarbij voorwaarden die gelden en eisen die gesteld worden onverkort nageleefd worden door alle afdelingen.
e. Zich beraadt op het updaten van aanwezige veiligheidssystemen waar dat nodig is, bijvoorbeeld:
    I. CCTV-systeem en softwarepakket die opsporing en identificatie beter mogelijk maken.
    II. Ticket- en entreesysteem verbeteren (zie tevens § 6.3 onder Aanbevelingen).

Gemeente Den Haag wordt geadviseerd om:

a. Strakker de regie ter hand te nemen in het voetbalveiligheidsproces.
    I. Het Lokaal Convenant te updaten met alle partners.
    II. Daarin concrete afspraken te maken voor de komende periode en de periode daarna.
    III. Te bespreken op welke wijze supportersvertegenwoordiging aangehaakt kan worden bij het Lokaal Convenant Voetbal.
b. Een controlesysteem in te richten waarbij gerichte controles uitgevoerd worden op uitvoering van de voorwaarden die per wedstrijd gesteld worden aan ADO Den Haag en de veiligheidsorganisatie.
c. Te gaan werken met vergunningen in plaats van meldingen voor de wedstrijden en dit te verankeren in de APV.

Ook is actie vanuit de Politie-eenheid Den Haag in het veiligheidsproces nodig:

a. Ten eerste om, onder regie van de afdeling Korpscheftaken, het proces bij ADO Den Haag te monitoren en te controleren. Het gaat hierbij met name om
    i. aantallen stewards,
    ii. controles van beveiligers en stewards op steward-/beveiligerspassen (WPBR) en de vraag

iii. of in de praktijk hosts of studenten mogelijk ingezet worden op beveiligingstaken terwijl zij daar niet voor gecertificeerd zijn.

b. Ook gerichte advisering vanuit de voetbalcoördinatoren van de politie aan de gemeente om de eisen ten aanzien van draaiboeken, briefings en steward-inzetplannen “smart” te maken. Verbetering van plannen en een integraal begrip zal bijdragen aan het beter kunnen monitoren en controleren van de veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag.
c. Tot slot is het aan de politie om te beoordelen of op een aantal posities nog CCTV-camera’s bijgeplaatst moeten worden om een nog beter beeld te genereren tijdens de uitvoering.

6.3 Aanbevelingen korte termijn

1) In zijn algemeenheid raden wij de driehoek van Den Haag aan om in de komende periode:
   a) Concrete eisen te stellen aan ADO Den Haag als het gaat om de inrichting en bemensing van de veiligheidsorganisatie per 1 augustus a.s., zodat bestuurlijk gezien tijdig besluitvorming plaats kan vinden ten aanzien van het wel of niet toestaan van de eerste competitiewedstrijd (hoog risicowedstrijd) en/of het toestaan van (bezoekende) supporters in het stadion bij deze wedstrijd.
   b) Op bestuurlijk niveau de komende periode met regelmaat overleg met ADO te voeren over de voortgang.
   c) De operationele inzet bij de wedstrijden én het nakomen/uitvoeren van afspraken structureel te laten auditen, zodat een goed beeld verkregen wordt de van de (kwaliteit en kwantiteit van de) gehele veiligheidsorganisatie en situatie per wedstrijd.
   d) Iedere wedstrijd integraal en multidisciplinair te evalueren en de concrete leer- en verbeterpunten voor de volgende wedstrijd te duiden.
   e) Bestuurlijk per wedstrijd te bepalen of er mogelijk alsnog extra voorwaarden gesteld moeten worden voor het verlenen van toestemming/vergunning voor de volgende wedstrijd.

2) Daarnaast is het advies dat ADO Den Haag gebonden wordt aan de voorwaarden dat de club:
   a) Actief aan de slag gaat met het daadwerkelijk handhaven van huisregels en het actief en zonder aanziens des persoons ALTIJD uitsluiten van supporters die zich misdragen (stadionverbod opleggen). Uit de ervaring met voetbalveiligheid blijkt dat alleen een uniforme lijn op termijn goed werkt om het gedrag van supporters te veranderen en de cultuur als geheel te veranderen.
   b) Garandeert en in de praktijk aantoont dat men zich te allen tijde houdt aan de opgelegde ticketverkoopvoorwaarden.

De KNVB kan in beide gevallen een adviserende- en ondersteunende rol bieden.

6.4 Aanbevelingen langere termijn

De entreeconstructies van het stadion van ADO Den Haag zijn niet robuust. De entreepoortjes zijn verouderd, werken niet afdoende om zeker te stellen dat alleen de juiste (één) supporter binnenkomt en zij zijn in excessen ook overklimbaar. Het advies is om op langere termijn over te gaan tot vervanging van de huidige entreepoortjes middels plaatsing van manshoge tourniquets zoals veel andere stadions die ook gebruiken. Door ook de camera-oplossing in de tourniquets op te nemen wordt van iedere

bezoeker die het stadion in gaat een unieke foto genomen, zodat die kan dienen als referentie materiaal. Deze aanpassingen zullen een serieuze investering behoeven, maar ingebruikname verhoogt de veiligheid sterk.

Het model van de APV-gebaseerde meldingen voor wedstrijden wijkt af van wat gebruikelijk is in andere speelsteden. Wij geven de gemeente Den Haag in overweging om het model van APV-meldingen te verlaten en over te stappen op een model van vergunningen; Bijvoorbeeld in de eerste periode vergunningen per wedstrijd en later, als er meer vertrouwen en structuur is, een seizoen-vergunning voor alle wedstrijden. Ook in het geval van een seizoen-vergunning moet ADO Den Haag nog steeds melding doen per wedstrijd en kunnen dus ook nog steeds per wedstrijd voorwaarden opgelegd worden.

Binnen de samenwerking kunnen in de toekomst ook innovaties op het gebied van veiligheid besproken worden. Denk aan:

c) inzet van bodycams voor stewards of beveiligers (gekoppeld aan het CCTV-systeem in de commandoruimte;
d) inzet van het politie drone-team bij hoog risicowedstrijden.

Bijlage 1 Voorbeeld meldingsformulier sportwedstrijd

MELDINGSFORMULIER ADO DEN HAAG
ARTIKEL 2.25B APV
Inkomend registratienummer: BZ/

<table>
<tr><td>Wedstrijd</td><td colspan="2">ADO Den Haag –</td></tr>
<tr><td>Aard wedstrijd</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Datum/tijdstip wedstrijd
Opening stadion</td><td colspan="2">….dag ……. 2022, ……. Uur

Publieke tribunes …….. uur
Hoofdgebouw …….. uur</td></tr>
<tr><td>Risico-categorie</td><td colspan="2">B, hoog risico / maatwerk</td></tr>
<tr><td>Indiener/datum</td><td colspan="2">…… / ……2022</td></tr>
<tr><td>Datum vooroverleg</td><td colspan="2">…….. 2022</td></tr>
<tr><td>Voorvisie</td><td>Paraaf BZ (v.w.b. eisen convenant)</td><td>Paraaf politie</td></tr>
<tr><td>Bijlagen</td><td colspan="2">Geen</td></tr>
<tr><td>Operationele driehoek</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Kaartverkoop</td><td colspan="2">
<table>
<tr><th>Risico categorie</th><th>Dagkaart Regeling</th><th>Ticket box E-Ticketing</th><th>Alcohol MFC vóór aanvang</th><th>Alcohol verkoop in stadion</th><th>Kaartverkoop ADO Den Haag op wedstrijddag</th></tr>
<tr><td>B</td><td>Ja</td><td>Vrije verkoop met restricties</td><td>Open</td><td>Ja</td><td>Ja</td></tr>
</table>

De verwachting is dat er maximaal …… supporters aanwezig zijn bij deze wedstrijd.
De verwachting is dat …… met ……. supporters af zal reizen naar Den Haag. Kaartverkoop voor …….. stopt een dag voor de wedstrijd. Zij komen met ……..vrij vervoer / auto/bus combi.
Er is een vrije verkoop met de volgende voorwaarden:

1:1 kaartverkoop
In de communicatie wordt duidelijk benoemd dat supporters van ……. of inwoners uit omgeving …… geen kaart kunnen kopen.
Er vindt een selectieve ID-controle plaats bij toegangscontrole. Hiervoor worden extra stewards ingezet.

</td></tr>
</table>

Inzet	
Inzet leiding	De VC draagt zorg voor een tijdige instructie en uitgebreide briefing van de supervisors en de verantwoordelijken vanuit beveiligingsbedrijf Wise Owl Group. Vervolgens briefen zij de stewards en beveiligers op de sectoren.
Aantal supervisors	7, op elke sector is een supervisor aangesteld en ook zodanig herkenbaar als eerste aanspreekpunt voor alle (veiligheid) partners.
Aantal stewards/beveiligers	95 inclusief hoofdgebouw, stewards en beveiligers zullen alle veiligheidstaken in en buiten het stadion uitvoeren zoals sectorscheidingen bemannen (binnen en buiten), fouilleren, beveiligen hoofdgebouw, bemannen binnentrappen in het stadion en kaartcontrole tot toegangen parkeerplaatsen.
Stand-by team	Er zijn een twee stand-by teams aanwezig die bestaan uit 2 stewards c.q. beveiligers. Deze stand-by teams zullen probleemgevallen bij de toegangscontrole opvangen en eventueel kunnen optreden bij problemen op de tribunes.
Aantal studenten Mondriaan veiligheid	75 die verdeeld over het stadion diverse service- en veiligheidstaken uitvoeren zoals scannen van de toegangsbewijzen en toezicht houden op het publiek.
Inzet verkeersregelaars	Minimaal 27; kerntaak is vlotte doorstroming op de Donau te bewerkstelligen, kaartcontrole uitvoeren op P1 t/m P3 parkeerplaats, en eventueel bemannen van de posities voor de wijkafsluiting. Wijkafsluiting is van kracht.
Inzet EHBO	Medisch personeel zal door het Witte Kruis worden geleverd. In totaal zullen er 8 EHBO zorgverleners aanwezig zijn op de sectoren. De coördinator EHBO is aanwezig in de commandokamer. Er zullen 4 EHBO dragers op het veld aanwezig zijn om spelers per brancard van het veld te kunnen dragen. Afspraak is dat medisch personeel operationeel is op het moment dat het stadion opengaat.
Organisatie en uitvoering Schouw	In het veiligheidsoverleg zal er een tijd worden gekozen om het stadion door de veiligheidsverantwoordelijke van de club en de voetbalcoördinator van politie Den Haag aan een uitgebreide schouw te onderwerpen. Na deze schouw zullen de geschouwde stadionsectoren afgesloten blijven totdat het stadion voor het publiek wordt geopend. Een tweede schouw zal door de stewards worden uitgevoerd. Naar aanleiding van de bevindingen uit de twee schouwen zal het stadion veilig, schoon en vrij van losse materialen worden verklaard ten behoeve van de te spelen wedstrijd.
Toegang	Alle toegangspoorten zullen voor de wedstrijd opengaan, om een zo vlot mogelijke instroom van bezoekers te kunnen realiseren.

Fouillering	Supporters zullen bij binnenkomst aan een Privaatrechtelijke veiligheidsfouillering (POV) worden onderworpen. Dit wordt uitgevoerd aan de hand van het protocol van de KNVB. Tassen zullen hierbij ook worden gecontroleerd. Op de Aad Mansveld, Haaglanden en het uitvak wordt er 1 op 1 gefouilleerd.
Storingen of uitvallen systemen	Mocht het toegangssysteem een storing hebben dan worden alternatieven niet eerder uitgevoerd dan met instemming van de veiligheidsverantwoordelijke van ADO Den Haag en eventueel de stadioncommandant van de politie.
Bezoekers(vak)	Het bezoekersvak zal in gebruik worden genomen.
Verwacht aantal kaarten	Verwachting is dat …….. met ……..bezoekers de wedstrijd zal bezoeken.
Vervoersregeling	Vrij / Verplichte auto/bus combi – ……. zal in ……. clusters aankomen. Richttijd 1e cluster is …….. uur en 2e cluster om ……. uur.
Buffer	Nee
Fouillering	Ja, 1:1 + tassencontrole
Overige	-
Buitenruimte	
Beschikbare parkeerterreinen	P1 300/ P2 550/ P2 vip 126/ P3 500
Toegangscontrole	Er vindt toegangscontrole en toezicht plaats op P1, P2 en P3. Bezoekers moeten een parkeerkaart hebben voor P2, P3 en PVIP. Wijkafsluiting is van kracht.
Surveilleren	Tijdens de wedstrijd zal er preventief toezicht zijn op de parkeerplaatsen P1, P2 en P3 door stewards van ADO Den Haag.
Bemannen terrein	2 uur voor aanvang wedstrijd zal P1 bemand zijn, 5 uur voor aanvang zal P2 en P3 bemand zijn.
Obstakelvrij en schouw	Uiterlijk 5 uur voor aanvang wedstrijd worden alle paaltjes rondom de negenmeter ring verwijderd en de buizen op het voorplein naar beneden gezet. Er zal vanaf het moment dat de paaltjes verwijderd zijn permanent toezicht zijn op het autovrij houden van de gehele negen meter ring bij het voorplein en tegenover ingang 19 aan de kant van de Haaglandentribune.
Calamiteitenroute/ negenmeterring	De calamiteitenroute (Nieuweveense Pad) en de Scheldebrug en de Forepadbrug is gesloten. Bij de toegangshekken op de bruggen staat een steward met een sleutel. De hekken in de 9 meterring worden op voorhand gesloten.
(Sfeer)acties	Het sfeerteam van de Haaglandentribune en Aad Mansveldtribune zullen sfeeracties gaan uitvoeren. De

	sfeeracties zullen bestaan uit het zwaaien met vlaggen. De vlaggen zullen uitsluitend voorzien zijn van stokken van pvc.
Aanpak Spreekkoren	Spreekkoren zullen niet worden getolereerd. Zie protocol spreekkoren
Alcoholmisbruik	ADO Den Haag en Politie Eenheid Den Haag tolereren niet dat supporters/bezoekers dronken het stadion in komen. Indien dit wel wordt geconstateerd zal aan hen de toegang tot het stadion worden ontzegd.
Stadionverboden	Er zal strikt worden toegezien op het naleven van stadionverboden. Al het dienstdoende personeel zoals in deze vergunningaanvraag is omschreven zal daartoe nadrukkelijk worden geïnstrueerd. Bij overtreding van een stadionverbod wordt er aangifte gedaan van huisvredebreuk.
Commandoruimte	
Bemanning	De commandoruimte zal volledig bezet zijn vanuit ADO Den Haag en de hulpdiensten. ADO Den Haag zal in samenwerking met beeldcentralisten van Politie Eenheid Den Haag de camera observatie op zich nemen en zorg dragen voor een optimale portofoonverbinding.
Ontruimingsplan	Het door de brandweer goedgekeurde calamiteiten- en ontruimingsplan zal ter inzage aanwezig zijn in de commandoruimte.
Technologische hulpmiddelen	Toegangscontrole systeem (H3C met blacklistcontrole), CCTV systeem, Spreekkoordetectie (boven vak N,O)
Aanspreekpersonen ADO Den Haag	*……., 06-……..*
Overige veiligheidsmaatregelen	1. De route van de spelersbus wordt bepaald door de politie indien nodig. De spelers stappen uit voor de dienstingang naast de brasserie en zullen worden begeleid naar de kleedruimte. De spelersbus wordt door stewards begeleid naar de bussluis. 2. Er zal een aantal dagen voor de wedstrijd een draaiboek worden opgestuurd waarin alle veiligheidsaspecten worden beschreven. 3. De relevante punten vanuit het veiligheidsoverleg met de politie en de punten vanuit de interne organisatie worden betrokken in de voorbereiding naar deze thuiswedstrijd toe. 4. Er zal een fanplein op het Heldenplein worden gecreëerd. Plattegrond wordt los bijgevoegd.

CrowdProfessionals
Europalaan 100
3526 KS Utrecht
085-4018122
info@crowdprofessionals.nl